

BILAG TIL NORDISK TIDSSKRIFT FOR FÆNGSELSVÆSEN
OG PRAKTISK STRAFFERET

OPSYNSGERNINGEN

VED

STRAFANSTALTER OG FÆNGSLER

FORKORTET GENGIVELSE AF

C. FLIEGENSCHMIDTS: »DER BERUF DES AUFSEHERS
IN DEN STRAFANSTALTEN UND GEFÄNGNISSEN«

VED

V. FROM
FÆNGSELSINSPEKTOR

KØBENHAVN
G. E. C. GAD'S UNIVERSITETSBOGHADEL
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE
1904

FORORD.

Det har stedse været følt som et Savn, at der ikke til Brug for de ved Strafanstalter og Fængsler ansatte underordnede Funktionærer fandtes en Lærebog, hvori disse kunde søge Vejledning om de til Grund for Straffuldbyrdselsen liggende Principper og om, hvorledes deres ofte besværlige og stedse ansvarsfulde Tjeneste skulde udføres for at være i Overensstemmelse med disse; thi, som Forfatteren af nærværende Skrift i Forordet til dette siger, Resultatet af Straffuldbyrdselsen afhænger i væsentlig Grad af Opsynspersonalet, og Forstaaelsen af Frihedsstraffens Maal og af de Midler, som Straffuldbyrdselsen anvender til Opnaaelsen af dette, er derfor en uafviselig Betingelse for dette Personale, hvis det virkelig skal kunne gøre Fyldest paa rette Maade.

Dette Savn er nu afhjulpet ved nærværende Skrift af den tyske Fængselsdirektør C. Fliegenschmidt, der at dømme efter det Bifald, som det fra sagkyndig Side har opnaaet baade her i Landet og andetsteds, sikkert paa heldig Maade har løst den foreliggende Opgave.

Særlig i de skandinaviske Lande er Trangen til en saadan Vejledning følelig, idet der ikke her som i adskillige andre Lande findes Skoler til Oplæring af underordnede Fængselsfunktionærer, og Bogen vil derfor her kunne danne et godt Grundlag for saadanne Funktionærers nødvendige Uddannelse.

II.

Hvad Gengivelsen angaar, fremtræder den i en noget forkortet Skikelse. Der er dog intet forbigaaet af væsentlig Betydning, idet Hensigten med Forkortelsen kun har været at gøre Fremstillingen noget mere knap i Formen og at udelade, hvad der ikke antages at passe for nordiske Læsere.

V. From.

I. Afsnit.

Fortidens Strafanstalter.

Det 17. og 18. Aarhundredes Fængsler samt Tugt-, Spinde-, Rasp- og Forbedringshuse vare i Almindelighed uhensigtsmæssigt indrettede. Man benyttede som oftest til Strafanstalter gamle, til andre Øjemed oprindelig bestemte Bygninger, efter at de allernødvendigste Forandringer vare foretagne ved dem. Sikkerhedsforanstaltningerne vare højst mangelfulde. Ved ilde anbragt Sparsommelighed indsatte man i Strafanstalterne ved Siden af Landstrygernes stedse voksende Skare Betlere og Forbrydere, forældreløse Børn, fattige og sindssyge, unge og gamle, Mænd og Kvinder hulter til hulter mellem hverandre uden nogen som helst Adskillelse.

Med Indespærringen troede man at have gjort nok. Om virkelig alvorlig Tugt og moralsk Forbedring var der ikke Tale. Strafanstalterne vare sande Udrugnings- og Opdrættelsesanstalter for Forbrydelser.

Rummene vare snævre og lave, som oftest uden tilstrækkeligt Lys. Undertiden nøjedes man med underjordiske, mørke Kælderrum, hvorind Solen ikke kunde skinne, og hvor paa Grund af Fugtighed Vandet drev ned ad Væggene og Gulvene vare klamme og fedtede. Tilførsel af frisk Luft til Fangernes Opholdslokaler fandt ikke Sted, lige saa lidt som de kunde opvarmes. Arbejdsstuerne, der paa Grund af Raspning, Spinding og lignende Arbejder vare opfyldte af Støv, tjente tillige til Sove- og Spisestuer.

Badning eller Renselse af de indsatte kendtes ikke

Senge fandtes kun undtagelsesvis; for det meste vare de i høj Grad smudsige og indrettede til samtidig at benyttes af flere Personer. Lejet var oftest haardt, eller ogsaa bestod det af raadden Halm, der vrimlede af Utøj og af Sparsommelighed eller Ondskab ikke blev fornyet. Uddunstninger fra syge og sunde, som bar deres Klæder alt for længe, uden at de rensedes, beklumret Luft foraarsaget af utilstrækkelig Rengøring eller Udluftning af Lokalerne, osende Lamper og yderst mangelfulde Latrinindretninger frembragte en af Sygdomsspirer svanger, stinkende Atmosfære, der slog den, som besøgte saadanne Anstalter, i Møde som Pestluft og bragte Sygdom og Død over de indespærrede.

Der gjordes intet for at bringe Fangerne til Erkendelse og Omvendelse. Undervisning blev ikke given, Gudstjeneste fandt vel — i nogle Fængsler — Sted paa Søn- og Helligdage; men Præsten kom ellers ikke i Berøring med Fangerne. Morgen og Aften blev dog hist og her en Bøn læst op af en af de faa læsekyndige Fanger. Benyttedes Kirken tillige af den omboende Befolkning, var det ikke ualmindeligt, at Fangerne i Lænker deltog i Gudstjenesten. De vare i saa Fald afsondrede, undertiden i mørke Rum under Kirkegulvet, hvori der da var brudt et Hul. Gennem dette fulgte de Prædikenen om »Guds Godhed og Mildhed«.

Kosten var alle Steder meget daarlig. Den af Anstalterne leverede Forplejning bestod af et til halvandet Pund slet Brød, og det Drikkevand, der gaves, blev ikke regelmæssig fornyet. De, der ikke kunde nøjes med denne Kost, kunde for ublu Betaling købe Spise- og Drikkevarer i Marketeriet, som blev drevet af Slutteren. Denne, Tugtemesteren og Karlene saa derfor gennem Fingre med, at Fangerne Slægtninge stak Penge til dem under Besøg i Fængslet. Varm Mad gaves der overhovedet ikke i mange Anstalter; hvor saadan Mad blev given til Middag, fik Fangerne Levningerne til Aften, tilsatte Vand og Salt eller opvarmede.

Fandtes der et Bispisningsreglement, ved hvilket Af-

veksling og Tilberedelse af Maden var paabudt, for at Fangerne derved kunde vedligeholde deres Kræfter og Helbred, manglede dog Tilsynet med, at Reglementet overholdtes, og da Fangernes Forplejning var overladt til Tugtemesteren, gjorde denne sig utilladelig Fordel paa Fangernes Bekostning. Bragte Fangernes paarørende Spisevarer med til dem, fratog man dem den reglementerede Forplejning, og gav Tugtemesteren — oftest efter eget Skøn uden lægelig Bestemmelse — Fanger Sygekost, blev den ordinære Forplejning, skønt den ikke blev ydet de paagældende, alligevel skreven paa Regning til Øvrigheden.

Om Instrukser for Embedsmændene var der i Reglen ikke Tale. Hvor de fandtes, vare de meget mangelfulde, eller ogsaa bleve de ikke overholdte. Tugtemesteren og Fangevogterne kunde som oftest hverken læse eller skrive. Det var gerne Folk med legemlige Skavanker, der ikke duede til andet, raa Individuer uden Følelse for andres Lidelser, Mestre i at drikke og bande, slet lønnede, ofte endog ulønnede og derfor henviste til Bifortjeneste, som de under Form af »Gaver« afpressede Fangerne og disses paarørende, eller som de indvandt ved Salget af Spise- og Drikkevarer i Anstaltens Marketenteri.

Tugte- og Stokkemesteren var tillige Profos. Han blev bistaact af raa Karle, og for ham skælvede Fangerne. Behandlingen var barbarisk; man var opfindsom i Tilføjelse af Smerte og Lidelser, ganske almindelig var saaledes Paalægning af tunge Lænker, korporlig Revselse ved Indsættelse og Løsladelse samt rigelig Anvendelse af Tampen under Straffen, raa Overfusen og Udskælden, urenlig og daarlig Kost, hvorover der i Reglen ikke blev klaget af Frygt for Hævn. I det hele var der paa den ene Side kold, ubarmhjertig Haardhed eller en beregnende, frastødende Nedladdenhed og paa den anden Forbitrelse, afmægtig Trods, Frygt eller hundsk Ydmyghed mod Plageaanderne. Enhver Tanke om Forsøning mellem Statsmagten og den faldne manglede. Man forstaar, at det efter en saadan Behandling,

ved hvilken der intet blev gjort for Fangernes moralske Forbedring, maatte forekomme mange af disse vanskeligt, saaledes som det adskillige Steder var Skik og Brug, ved Løsladelsen at afgive edeligt Løfte om, at de ikke selv eller ved Hjælp af andre hverken i Ord eller Gerning vilde hævne sig paa Tugthuset eller dets Betjente. Opfyldte af Had mod Statsmagten, der var traadt ham i Møde ved saa uværdige Repræsentanter, forlod Fangen Anstalten mere moralsk fordærvet, end da han indsattes, legemlig nedbrudt, om ikke uhelbredelig syg. Dødelighedsprocenten var forfærdelig høj i Strafanstalterne. I disse Anstalter bleve de tidligere raa Legems- og Livsstraffe fortsatte under Form af en ubarmhjertig Frihedsstraf, der vel var mindre blodig, men næppe mindre skæbnesvanger for Fangerne.

2. Afsnit.

Nutidens Straffuldbyrkelse.

Den raa, planløse Straffuldbyrkelses Tider ere forbi. Fængselsbygningskunsten skabte Anstalter, i hvilke Fangerne kunne interneres sikkert, og ved hvis praktiske, overskuelige Indretning strengt Opsyn, Tugt og Orden blev mulig. Fangerne blive ikke længer indespærrede, sammenhobede mellem hverandre, men sondrede efter bestemte Regler.

Den mest yderliggaaende Renlighed er traadt i Stedet for den tidligere Smudsighed, alle Opholdslokaler ere rummelige, lyse og kunne, hvis det er nødvendigt, opvarmes, regelmæssig Udluftning finder ufravigelig Sted, Fangernes Tøj er i ren og ordentlig Stand, Sengene ere upaaklagelige, jævnlig Badning og Lægetilsyn mangler ikke, Bevægelse i fri Luft finder Sted daglig, Ernæringen er ordnet efter videnskabelige Regler, og der forlanges ikke mere Arbejde, end der med en god Villie kan ydes.

Uafladelig bestræber man sig paa at fuldkommengøre de til Forbrydelsens Bekæmpelse tjenende Indretninger.

Instrukser og Bestemmelser for Funktionærerne, Dagsorden og Reglementer for Fangerne ordne Straffuldbyrdelsen i alle Enkeltheder. Fangevogterens tidligere Vilkaarlighed og Rædselsregimente er forbi. Dødelighedsprocenten er bleven formindsket betydelig. Man vedligeholder Fangens Kræfter ved tilstrækkelig Kost, for at han ikke skal blive uskikket til Arbejde og hjemfalde til Lediggang, Betleri og Fattigvæsen, man søger at oprejse ham i aandelig Henseende og at forbedre ham.

Ved en saadan regelbunden, med al Strenghed dog menneskelig Straffuldbyrdelse er der ingen Brug for den tidligere Tugte- og Stokkemester eller for hans Karle. Fængselsbetjenten beklæder nu til Dags en agtet Stilling. Han maa være paa Højde med Nutidens Straffuldbyrdelse, og intet tør hos ham minde om Fortidens Slutter eller Fangevogter.

Ganske vist skulle Strafanstalter først og fremmest være Steder, hvor Straf fuldbyrdes. Men dette første Hovedformaal vilde være ufornuftigt, hvis det ikke medførte Krav om, at der skulde arbejdes paa Fangernes Forbedring. Ved selve Straffen og samtidig med den bør tilsigtes Forbedring i saa høj Grad som muligt. Det er imidlertid en Kunst af straffe fornuftigt. Strafanstalten er derfor det Sted, hvor den rette Kunst at straffe skal udøves.

I de gamle Tugt- og Stokhuse straffede man tankeløst, raat, uden Menneskelighed; nu om Stunder fuldbyrdes Straffen efter bestemte Regler. Ogsaa Fængselsbetjenten bør vide Besked om disse Regler, saa vist som han inden for sit særlige Omraade skal være behjælpelig med at udøve den Kunst at straffe.

Den første Regel er saalydende: Straffen skal fuldbyrdes med Strenghed. Uden Strenghed vil den forbryderske Villie og Trods ikke kunne brydes eller bøjes. Fængselsbetjenten skal fordre, at Fangerne i et og alt efterkommé de gældende Regler. Han maa ikke se igennem Fingre med Overtrædelser og ikke lade sig narre eller

misbruge. Den haardnakkede Trods skal finde sin ubøjelige Modstand i hans Strenghed, og paa denne skal slesk Smiger virkningsløst prelle af.

Fangerne skulle stedse føle, at de ere udsatte for hans iagttagende Blik, de skulle mærke, at de ikke kunne undlade eller liste sig fra at udføre en eller anden af deres Pligter uden straks at blive irettesatte eller indmeldte. Dette fordrer et skarpt Blik, en stadig Opmærksomhed og en alvorlig Pligtfølelse hos Fængselsbetjenten. Er denne derimod lad, eller viser han Mangel paa Opmærksomhed, svækkes Strafondet, medens det dog kommer an paa, at Straffen virkelig føles som en Lidelse.

Strenghed er ikke barbarisk, ulovlig Haardhed, ikke Grovhed, Barskhed, Skælden og Banden. At anvende Skældsord, Eder og grove Ord er usømmeligt og upassende. Uophørlig Kommanderen, stadig Dadel og Overfusen samt idelige Trusler vilde nedbryde Betjentens Autoritet og svække Disciplinen.

En saadan upassende Optræden er ganske uværdig. Der er ingen Ære ved at pine eller forfølge Mennesker, som hverken maa eller tør tage til Genmæle, med Skælds- og Ukvemsord. Forraadet af Eder og Skældsord er derhos som oftest mere righoldigt hos Fangerne end hos Betjentene, saa at disse overhovedet ikke formaa at imponere Fangerne paa dette Omraade. Betjente, som føre saadan Tale over for Fangerne, ere derfor enten — naar de i øvrigt ere godmodige — til Morskab for disse, eller ogsaa blive de — naar dette ikke er Tilfældet — betragtede som onskabsfulde Plageaander. Straffen, som Forbryderen underkastes, er ikke Hævn. Streng, alvorlig, sædelig Straf udelukker Sindsoprør. Straf uden Ro er uværdig og upassende. Derfor bør Fængselsbetjenten samtidig med, at han er streng, være behersket og rolig. Dette er dog ikke altid let; men den Betjent, der er streng imod sig selv og forstaar at holde sig selv i Ave, vil ved Hjælp af sin Selvbeherskelse ogsaa formaa at tøjle de

Mennesker, der kun alt for ofte mangle alt Herredømme over sig selv.

Den anden Regel lyder: Straffen bør være retfærdig.

Fængselsbetjenten har ingen Indflydelse paa Reglerne for Straffuldbyrdsen; disse ere fastatte ved Lov eller ved kgl. Anordning. Men det er et ubrødeligt Retfærdighedskrav, at alle, der skulle underkastes samme Straffeart, behandles paa samme Maade. Denne Behandling er det under alle Omstændigheder Betjentens Pligt at udøve efter de for ham gældende Bestemmelser. Disse maa han ikke mildne eller svække, lige saa lidt som han maa skærpe dem eller give dem Tilføjelser.

Den retfærdige Straffuldbyrdselse maa imidlertid ikke være mekanisk, det vil sige ske med ligegyldig Ensformighed; der maa tages Hensyn til Individualitet, legemlig og aandelig Tilstand, Sundhed og Sygdom samt tidligere Livsstilling. Dette forlanger Retfærdigheden. I modsat Fald vilde netop Straffen være haardere for en og mildere for en anden, eftersom Livet i Strafanstalten dannede en større eller mindre Modsætning til de paagældendes tidligere Livsforhold, og eftersom den legemlige og aandelige Modstandskraft maatte være større eller mindre. Dette maa Fængselsbetjenten betænke, og han vil da forstaa, at Fængselsbestyrelsen f. Eks. ved Spørgsmaal om, ved hvilket Arbejde man skal sysselsætte en Fange, eller ved Bedømmelsen af Arbejdsydelse, maa tage Hensyn til Individet.

Retsordenen er krænket af Forbryderen, derfor rammer den fortjente Straf ham; men denne skal være retfærdig. Fangen bør ikke have den Følelse, at han er prisgivet Fængselsfunktionærernes Vilkaarlighed, men derimod den, at der over for ham bliver fuldbyrdet en Retshandling.

Fangen er ikke retsløs. Han har Ret til at blive underkastet reglementeret Behandling, til at faa reglementeret Kost, Beklædning, Sengeleje, Arbejde, Motion i fri Luft, særlig Forplejning under Sygdom, han har Ret til at modtage Besøg, til at modtage og skrive Breve og til at

fremføre Klager. Alle disse Rettigheder har han, medmindre en eller anden af dem midlertidig er berøvet ham paa lovlig Maade, o: ved disciplinær Straf. Denne lille Sum af Rettigheder tør Fængselsbetjenten ikke berøve Fangen eller gøre nogen Indskrænkning i; han maa finde sig i, at Fangen barnagtigt hævder sine Rettigheder, og han tør ikke antage, at denne holder fast paa dem blot for at plage ham eller gøre ham Ulejlighed. Det vilde kun daarligt passe med den Skole i Orden og Disciplin, Forbryderen gennemgaar, i hvilken han skal lære at faa Agtelse for Lov og Ret, dersom han fik den Opfattelse, at hans overordnede ikke undte ham hans smaa Rettigheder, men ansaa dem for ufortjente Begunstigelser. Tværtimod, det retfærdige »suum cuique«, o: »enhver sit«, gælder ogsaa bag Fængselsmuren.

Fangerne skulle føle det lovlige Strafonde for at advares og forbedres; men Fængselsbetjenten har ingen Ret til at skærpe dette Onde. Han vilde derimod krænke Retten og gøre et godt Udfald af Straffen højst tvivlsomt, hvis han øvede Vilkaarlighed og ulovligt skærpede Straffen ved Ondskab og Plageri, hvis han ved Partiskhed gjorde uretfærdig Forskel paa Fangerne eller lod sig paavirke af Sympati for eller Antipati mod bestemte Personer.

Hans Retfærdighedssans maa udelukke al Lunefuldhed og fri ham for Ubestemthed og Vægelsind. Det vilde være uretfærdigt, hvis han var usand og tvetunget, hvis han søgte at tilfredsstille ved tomme Talemaader eller ved at give Løfter, som han ikke kunde holde, hvis han optraadte paa forskellig Maade over for Fangerne og saaledes f. Eks. behandlede ufarlige Svæklinge med Grovhed og brutale Individer med ængstelig Høflighed. Agtelsen for Fængselsbetjentens Retfærdighed vilde være fuldstændig nedbrudt, hvis han i Strid med de for ham gældende Instrukser og med, hvad der sømmer sig for en Mand i hans Stilling, indlod sig i nogen som helst Fortrolighed eller utilladelig Forbindelse med enkelte Fanger. Desværre hænder dette, om

end kun sjældent. En saadan uværdig, pligtforsømmende Funktionær er til stor Skade for Disciplinen, for Straffens Formaal og for det øvrige hæderlige Opsynspersonale. En saadan Betjent lammer — om ogsaa alle andre gøre deres Pligt — den straffende Retfærdigheds Arm og forhindrer, at Fangen kommer til Erkendelse af, at han kun paa retfærdig Maade maa lide, hvad han har fortjent.

Den tredie Regel lyder: Straffen skal fuldbyrdes menneskeligt.

Fangen skal underkastes den Behandling, der tilkommer ham som Menneske. Ogsaa hos Forbryderen skal Menneskeværdigheden agtes, og dette udelukker alt Barbari og Umenneskelighed. Fangen har Ret til at blive behandlet menneskeligt. Hvad menneskeligt betyder, fremgaar af dets Modsætninger: umenneskeligt, dyrisk og grusomt.

Man har i Ægypten fundet Vægmalier, som ere Aartusinder gamle, paa hvilke der ved Siden af haardt arbejdende Slaver er fremstillet en med en Pisk eller en tyk Stok bevæbnet Fangevogter med Ansigtstræk af umiskendelig fremmed Nationalitet. Denne Opsynsmand, der talte et andet Sprog end Slaverne, og som efter hin Tids Skik nærede dyb Foragt for Folk af anden Nation end sin egen, skulde ikke kunne samtale med sine undergivne, men kun tale til dem med Stok og Pisk. Dette var umenneskeligt. Ogsaa i fordums Tidens Tugthuse i Europa var Behandlingen umenneskelig. Det er hjerteløst og derfor umenneskeligt at finde Tilfredsstillelse i med kold Foragt eller harmdirrende Stemme at udstede haarde og strenge Befalinger.

Men det er lige saa umenneskeligt, hvis Fængselsbetjenten i tankeløs Godmodighed eller samvittighedsløst lader alt gaa, som det bedst kan; hvis han af Magelighed lukker Øjnene for ikke at have for megen Ulejlighed. Fangen skal hæves i moralsk Henseende, den slumrende Retsfølelse og Lydighedssans skal vækkes; men dertil behøves deraarvaagne, ikke efterladne Betjente, som gøre alt for at

naa Straffens Maal. Eller ere de overbærende Forældre, der anse sig selv for gode og kærlige, ikke i Grunden ogsaa samvittighedsløse, hvis de undlade at behandle deres Børn strengt og bestemt, naar der er Grund dertil?

Embedshovmod, der leder til at anse alle Smaaforseelser som Krænkelser af ens egen Værdighed, Hidsighed, Had, Hævn-gerrighed, mørk Tavshed, som om man ikke talte samme Sprog som Fangerne, Skuldertræk over for Klager og Sorg, Ufølsomhed over for Anger og Sygdom — det er hjerteløst og derfor umenneskeligt.

Et virkeligt Menneske har ikke koldt Fiskeblod i sine Aarer. Vel forarges den ærlige Mand over forbryderisk Ryggsløshed og Ondskab; men denne Forargelse bør kun føre til, at Fængselsbetjenten opfatter sin Gerning med saa meget desto større Ansvarsfølelse og Alvor. Førte den derimod til, at han behandlede Fangerne med Grusomhed og Foragt, vilde han ganske misforstaa sin Stilling. Forbryderne have selv nedværdiget sig tilstrækkeligt; vi skulle arbejde paa deres Genoprejsning.

At være menneskelig betyder for Fængselsbetjenten, saa vidt den nøje Iagttagelse af hans Instrukser og Aanden i disse tillader ham det, ved sine Fordringer over for Fangerne at tage Hensyn til Alder, Ubehjælp-somhed, legemlig Skrøbelighed og aandelig Nød, samt ved al Strenghed at lade Medfølelsen med de faldne skinne igennem, med andre Ord: at staa over for Fangerne som streng overordnet, men ogsaa som virkeligt Menneske med klar Forstand og et varmt Hjerte.

Er Fængselsbetjenten behjælpelig med efter disse Regler at fuldbyrde Straffen strengt, retfærdigt og menneskeligt, vil han aldrig behøve at klage over, at hans Autoritet er utilstrækkelig. Man vil da heller ikke med Grund kunne bebrejde ham, at han ikke har gjort sit til, at Straffen skal faa den tilsigtede Virkning; thi en meget vigtig Betingelse herfor er netop, at Fangen behandles paa rette Maade af Opsynspersonalet.

3. Afsnit.

Betingelser for at blive ansat som Fængselsbetjent.

Til Fængselsbetjenten, der skal bistaa ved den vanskelige Opgave at fuldbyrde Frihedsstraffen paa passende og frugtbringende Maade, stilles der ikke ringe Fordringer.

Det bør kræves, at den, der ansættes som Fængselsbetjent, skal være fuldstændig legemlig rask og stærk, have forrettet Militærtjeneste og have gode Elementærkundskaber. Kun Mænd, der tilfredsstille disse Fordringer, ville kunne taale de med Tjenesten forbundne Anstrengelser og magte de med denne forbundne Opgaver

Men ved Siden heraf kræves der ogsaa andre Egenskaber, uden hvilke den kraftigste og dygtigste Mand snart vilde vise sig uegnet til Tjenesten. En i bygningsmæssig Henseende fortrinlig indrettet Anstalt, gode Reglementer og indgaaende Instrukser virke først, som de skulle, naar Tjenesten bliver varetagen af Betjente, der opfatte deres Gerning som noget andet og mere end en Række ydre Pligter.

Retsordenen er Grundlaget for det menneskelige Samfunds Bestaaen og sædelige Liv. Denne Retsorden har Forbryderen krænket, og derfor rammer den retfærdige Straf ham. Den, der staar i Retsordenens Tjeneste som Fængselsfunktionær, maa være gennemtrængt af Respekt for dens Ukrænkelighed; han maa have en fast Overbevisning om, at den forbryderske Selvraadighed og Opsætsighed over for Statsordningen ikke bør taales. Ogsaa Fængselsbetjenten staar over for Fangerne som Statsmagtens Repræsentant og Udøver. Hvorledes kan han gøre Fyldest i sin Virksomhed, naar den retskafne Mands Forargelse ved at se Statens Love overtraadte er ham fremmed, og hvorledes kan han bistaa ved Fuldbyrdelsen af Straffen, naar han ikke er fuldstændig overbevist om dens Retfærdighed og Nødvendighed? Han skal være behjælpelig med at

tvinge dem, der lade haant om Retsordenen, ind under denne; men dette kan han ikke gøre med god Samvittighed, medmindre han betragter denne Orden som ukrænkelig.

Fængselsbetjenten bør derhos ikke være irreligiøs. Er han dette, vil han være uden Forstaaelse og Medfølelse over for Anger og Samvittighedskval hos Fangerne, og ved Syge- og Dødslejer vil han savne trøstende Ord. Ved religiøs Lige-gyldighed, der uundgaaelig mærkes af Fangerne, vil han modvirke Sjælesørgeren, selv om han ikke anvender Ord og Miner, der direkte vidne om Vantro, hvilket selvfølgelig vilde være absolut stridende mod hans Tjenestepligt.

Haardhjertede og følelsesløse Mennesker, der savne Medfølelse og Forstaaelse over for Fangernes Lidelser og Lod, bør overhovedet ikke anvendes ved Straffuldbyrdelsen.

Saa vel Fængselsbetjentens tjenstlige som private Liv — ogsaa hans Familieliv — bør være ulasteligt.

Det er unægtelig store Fordringer, der stilles til Opsynspersonalet; men det maa herved erindres, at ved Udholdenhed og Pligttroskab i Tjenesten vokser ogsaa Dygtigheden til at udføre den. Det gaar her som i Militærtjenesten. Den endelige Uddannelse og den egentlige Soldaternatur udvikles først i Felttjenesten og i Kampen. Her bliver først — under stadig Fare og Ansvar — Formaalet med al Militæruddannelse og Øvelse klar, her bliver den uerfarne, unge Soldat til moden Mand. Hvis Fængselsbetjenten gaar til sin Gerning med en fast Overbevisning om Lovens Ukrænkelighed, med et godt Grundlag i moralsk og religiøs Henseende, og hvis han bestræber sig paa at udføre sin Tjeneste paa rette Maade, vil han ogsaa efterhaanden blive mere og mere skikket til denne. Han vil da i Kampen mod Forbrydelsen, i hvilken det jo er hans Kald at virke, bemærke, hvorledes hans Personlighed og hans praktiske Dygtighed vokser, og hvorledes hans Gerning, naar han gaar op i den med Liv og Sjæl, vil være til Held og Lykke baade for Straffuldbyrdelsen og for Fangerne.

En Mand, der tager sig sine Pligter let, som allerede tror at være færdig, hvor han først skulde begynde, som ikke ved, at den, som er sig sit Ansvar over for Gud og Mennesker bevidst, aldrig ophører at lære og stræbe, han bør søge sig en Livsstilling paa et andet Omraade; til Fængselstjenesten er han fuldstændig uskikket.

4. Afsnit.

Nogle Hovedregler for Straffuldbyrdelsen, som Fængselsbetjenten bør kende.

1. Fangerne bør bevogtes med største Omhu.

Det er klart, at Sikkerhedsforanstaltningerne ved al hensigtsmæssig Straffuldbyrdelse maa være saa fuldkomne som muligt for at forhindre Undvigelse og Befrielse af Fanger ved Hjælp ude fra. Selv om Staten indretter sine Strafanstalter saaledes, at de tilfredsstille Fordringerne til Forbrydernes sikre Forvaring, ved dog enhver erfaren Fængselsbetjent, at Bygningernes Soliditet alene kun frembyder en ringe Garanti, medens Anstaltens Sikkerhed for største Delen afhænger af Opsynspersonalets Dygtighed og Paalidelighed. Fængselsbetjentens Virksomhed er i første Linie en ydre Sikkerhedstjeneste, hvis Forskrifter bør adlydes med den største Omhyggelighed. Det gælder jo først og fremmest at sørge for, at Samfundet bliver beskyttet ved Forbrydernes Indespærring, og at Frihedsstraffen kan blive fuldbyrdet over for Forbryderne, d. v. s., at de ikke unddrage sig Straffen. Dette maa Fængselsbetjenten stedse holde sig for Øje; han maa betragte det som en ufravigelig Pligt uafbrudt at udvise Aarvaagenhed.

Han maa aflaae hver Dør omhyggeligt og ved samvittighedsfulde, daglige Visitationer forvise sig om, at Laase, Døre, Vinduer, Armatur, Vægge og Gulve ere i uskadt Stand. Det er hans Pligt at forhindre, at Fangerne sætte sig i Besiddelse af Redskaber, der kunne benyttes

til Udbrud, og at de om Natten beholde Værktøj inde hos sig.

Over for Fanger, der ere sysselsatte uden for de egentlige Fængselslokaler, hvad enten det er inden for eller uden for Ringmuren, maa der i Særdeleshed vises Aarvaagenhed. Den til Visitation paa Fangernes Personer fornødne Færdighed og Snildhed maa Betjenten tilegne sig.

Hensynet til Sikkerhedstjenesten kræver, at Betjenten ikke maa forlade Postomraadet, førend hans Afløser er kommen til Stede, det kræver ligeledes skarp Opmærksomhed, i Særdeleshed under Nattjenesten, og streng Iagttagelse af, at ingen Genstand kan komme Fangerne i Hænde, som frister til eller kan benyttes ved Flugtforsøg. Ved Undvigelse eller Oprør maa Betjenten ubetinget udsætte sin egen Person for Fare, ved Ildløs vise Koldblodighed og Omsigt, kort sagt, en Mængde Bestemmelser i Opsynspersonalets Instruks faar Betydning, naar de betragtes i Forhold til Sikkerhedstjenesten.

Efterladenhed eller Overtrædelse af de almindelige eller særlige, for Bevogtningstjenesten givne Regler vilde være et Bevis paa Ligegyldighed over for den vigtigste Tjenesteplicht og vilde sikkert medføre alvorlige Disciplinærstraffe, Afskedigelser eller Straf efter den almindelige Straffelovgivnings Bestemmelser om Forseelser i Embedsforhold.

Fangen skal mærke, hvorledes de bygningsmæssige Sikkerhedsforanstaltninger besværliggøre en Undvigelse, og hvor de døde Sten og Jerngitre ikke kunne modstaa hans Forslagenhed, skulle dog alle hans Flugtplaner tilintetgøres ved Betjentens levende Aarvaagenhed og Mod. Men kan han ikke komme til at undvige, maa han til sidst opgive at spekulere paa, hvordan han skal unddrage sig Straffen. Der er da Udsigt til, at hans Trods vil blive bøjet, og Vejen er derved banet for Straffens forbedrende Indflydelse.

2. Den omhyggeligste Renlighed bør være gennemført overalt.

Medens man i fordums Tider fandt det tilstrækkeligt at skaffe sig af med Forbryderne ved at holde dem indespærrede bag Fængslets Mure, overladte til haarde Fangevogteres Vilkaarlighed, har man nu — i Stedet for en saadan meningsløs Indespærring — indført en planmæssig Fuldbyrkelse af Frihedsstraffen. Denne Frihedsstraf bør føles af Fangerne som en Lidelse, der tilføjes dem som en streng, retfærdig Straf paa en saadan Maade, at der derved tilsigtes en Forbedring. Fængselsbetjenten maa være paa det rene med, at Straffen kun er fornuftig, naar den har et Indhold og dermed et Formaal. Men Formaalet bliver da dette, at forhindre nye Forbrydelser, at afskrække fra lovstridige Handlinger eller at indvirke forbedrende i moralsk Henseende.

Naar en fremmed besøger en tidssvarende Strafanstalt eller Fængsel, vil den overordentlige Renlighed, han træffer overalt, straks være ham iøjnefaldende. Alle umalede Metaldele paa Døre, Trappegelændere, Vandhaner osv. skinne i blankpudset Stand, Gulvene ere ferniserede eller renskede, rundt omkring staa Spyttbakker, og i Celler og Fællessale er der en fremtrædende Renlighed og frisk Luft. Den fremmede bliver i høj Grad forundret herover, og ikke sjælden ytrer han, at Fangerne jo have det langt bedre end mange fri Mennesker, og at Straffen ikke kan virke afskrækkende, idet et saa behageligt Opholdssted ligefrem maa friste de paagældende til at komme igen.

Saadanne taabelige, overilede Domme udtales ogsaa jævnlig over for Fængselsbetjenten, og han bør være i Stand til at forklare, hvorfor der i Anstalten er og bør være en saa vidtgaaende Renlighed og frisk Luft.

I dette Skrifts 1ste Afsnit er skildret, hvorledes i tidligere Tider en længere Fængselsstraf ligefrem ofte blev ensbetydende med en, med Langsomhed fuldbyrdet Dødsstraf. Disse grusomme Tider ere forbi.

Alligevel er det en Kendsgerning, at Fangerne ere udsatte for langt større Farer med Hensyn til deres Helbred end fri Mennesker. Disse Farer søger man at forebygge dels ved at opføre Fængselsbygningerne efter Hygiejnens Krav (ø: med lyse og luftige Rum, med Udsugningskanaler for daarlig Luft og Støv, med et vist Rumfang Luft for hvert Individ osv.), dels ved hensigtsmæssige Bestemmelser med Hensyn til Renlighed, Kost, Beklædning, Sysselsættelse og Desinfektion. I Virkeligheden er da ogsaa ved Fængslernes nuværende Indretning de i gammel Tid for disse særlig ejendommelige Sygdomme forsvundne. Sygeligheden er overhovedet bleven mindre og Dødelighedsprocenten betydelig lavere.

Den udprægede Renlighed er derfor ikke en unødvendig, med Straffens alvorlige Formaal uforenelig Luksus, men en sanitær Forholdsregel, der hviler paa den Grundsætning, at det maa betragtes som en Pligt for den straffuldbyrrende Myndighed saa vidt muligt at bevare Fangernes Sundhed. Men naar der i Fængslerne af dette Hensyn maa lægges større Vægt paa Renholdelsen af Opholdsrum end i den fri Befolkning, er Fængselsbetjenten først og fremmest ansvarlig for, at dette sker. At han selv i denne Henseende bør foregaa Fangerne med et godt Eksempel, er en Selvfølge.

Det ubetingede Renlighedskrav har imidlertid ogsaa et andet Maal, nemlig Fangernes moralske Oprejsning. Med Urenlighed og Forkommenhed i det ydre følger gerne aandelig Urenhed og Fordærvelse. For mangen snavset Gavtyv er et rensende Brusebad et sandt afskrækkende Strafonde. Den ubetingede Pligt til vidtgaaende Renlighed er af ganske særlig Betydning som opdragende Moment. Med moralsk Oprejsning og Forbedring staar Sansen for Renlighed i nøje Forbindelse. Er denne Sans vakt, har man derved hævet det urene, forsømte Menneske, om end kun et enkelt Trin op mod gode Sæder. Men et Menneske, der er blevet opdraget til at finde Velbehag i den ydre Renlighed, vil ikke mere være saa tilbøjeligt til at afvise de Forsøg, der

gøres paa at fremme den indre Renhed hos ham. Under det Velbefindende, som Renlighed altid medfører, føler han Væmmelse ved den tidligere urenlige Tilstand, og beslægtet hermed er Væmmelse ved moralsk Urenhed og ved et lastefuldt, forbryderisk Liv.

Den Fængselsbetjent, der er gennemtrængt af Alvoren ved og Vigtigheden af sin Gerning i Straffuldbyrdelsens Tjeneste, vil derfor kunne forstaa, at Grundregelen om Renlighed har en dybere Betydning, idet den tager Sigte paa Fangernes moralske Forbedring.

3. Der bør herske udpræget Orden overalt i Fængslet.

Ved Siden af Renligheden i Fængslerne er ogsaa den udprægede Orden, der overalt findes i disse, iøjnefaldende. Den hele indviklede Fængselsdrift gaar daglig saa regelmæssig som et Urværk. Alt sker paa Klokkeslet, Arbejde og Hvile veksler efter bestemte Regler, i Lokalerne har hver Ting sit bestemte Sted, hvorfra den ikke maa flyttes, eller hvortil den efter endt Brug skal bringes tilbage osv. Hvad Hensigten er med denne i Forhold til, hvad der er sædvanligt i det fri Samfund, vidtgaaende Orden, maa Fængselsbetjenten ogsaa gøre sig klart, da det jo er hans Pligt at opretholde Ordenen, at sætte Fangerne ind i de i saa Henseende givne Regler eller at tvinge dem til at efterkomme dem.

En opmærksom Fængselsbetjent mærker snart, at hele Fængselstjenesten ikke kan gaa rolig og uforstyrret uden en saadan gennemført Orden. Uden en nøjagtig Tidsinddeling for Funktionærernes Tjeneste og for Fangernes Hverdags- og Søndagsliv vilde der opstaa en utaalelig Forvirring; alt Overblik vilde være umuligt. Uden den Ordning f. Eks., der foreskriver, at der i hvert Rum skal findes en Inventariefortegnelse, hvis Indhold stedse skal stemme med de tilstedeværende Genstande, vilde det være umuligt at

kontrolere, hvorvidt Statens Ejendele ere i Behold og blive forsvarligt behandlede.

Udpræget Orden er netop en nødvendig Betingelse for al fornuftig Straffuldbyrdelse. Forbrydelsen er et Brud paa Statsordenen; men Forbryderen er ofte opvokset under Forhold, der intet have med Orden at gøre, og under hvilken der ikke er bibragt ham nogen eller i hvert Fald kun en meget mangelfuld Opdragelse, eller ogsaa har han ved en senere forfejlet Udvikling mistet Sans og Agtelse for et ordentligt Liv. Nu rammer Straffen ham. Den bør ramme ham haardt, og det er for Mennesker, der ere tøjlesløse og selvraadige, et føleligt Strafonde, at de maa rette sig efter en bestemt Tjenesteorden, paa hvilken det ringeste Brud vil medføre en alvorlig Disciplinærstraf. Al Selvraadighed, Trods og Hensynsløshed skal jo brydes. Fangen bliver tvungen til at rette sig efter en hans Natur fuldstændig modstridende Orden, der ikke tillader den ringeste Selvraadighed. En saadan stadig Tvang er en Lidelse for den tøjlesløse, og dette bør den ogsaa være for den, der har krænket Retsordenen. Fængselsbetjenten ser jo daglig, hvor vanskeligt det falder Fangerne punktlig at efterkomme de til Ordenens Opretholdelse gældende Bestemmelser, hvor ofte de gamle, daarlige Livsvaner, Tilbøjelighed til tøjlesløs Ubundethed og Trods mod regelbunden Tvang, bryder igennem, og for ingen bør det staa klarere end for Betjenten, at netop denne vedvarende Tvang til Orden er en afskrækkende og følelig Straf.

Den, der fast har inprentet sig Nødvendigheden af Grundreglen om Orden, vil ikke klage over Tjenestens Ensformighed og vil ikke blive træt og ked af sin Gerning. Han vil snarere gøre sig Umage for stedse at foregaa Fangerne med et godt Eksempel ved ikke at gøre sig skyldig i nogen Handling, der strider mod Fængslets Orden, og ved at fordre af sig selv, hvad han i denne Henseende forlanger af Fangerne.

Kravet om Efterkommelse af Ordensreglen er imidler-

tid ikke alene et Strafonde, men tillige et virksomt Middel til Fangernes moralske Forbedring. Naar blot Straffetiden er tilstrækkelig lang, er der Haab om, at det tøjlesløse Menneske vil blive vænnet til og sætte Pris paa en ordnet Levevis.

I Strafanstaltens lille, efter bestemte Regler i de mindste Enkeltheder ordnede Samfund maa Fangerne godvillig eller modvillig lære at beherske sig. Mange af dem ville efterhaanden indse, at et Liv uden Tidsinddeling og uden regelmæssig Afveksling mellem Arbejde og Hvile er moralsk forkasteligt og skadeligt. Det paases, at Fangen nøje følger Dagsordenen, at han overholder de foreskrevne Ordensregler med Hensyn til alt, hvad der findes i hans Opholdsrum, at Krogene i dette ere tomme, og at enhver Genstand er paa sin rette Plads. I Fangernes ydre Vandel maa intet være skjult for Betjenten. Hemmeligholdelse, Løgn og Forstillelse er ofte bleven deres anden Natur. Skjulelyst er bleven dem en kær Sædvane, og selv i ganske uskyldige Forhold gaa de helst ad Krogveje. Dette skal bekæmpes og forhindres, og dermed skal især Fængselsbetjenten være behjælpelig. Han bør lægge Vægt selv paa Ubedydeligheder og maa derfor ikke, hvad der vilde være stridende mod Ordensreglerne, lade nogen, om end nok saa ringe Overtrædelse gaa upaataalt hen.

Men tvinges Forbryderen paa denne Maade til at være aaben og ærlig i de ydre Ting, indser han, at han ikke kan narre sin foresatte, idet denne hurtigt og sikkert gennemskuer hans Fordægtighed og opdager hans Snigveje, falder han til Føje og finder vel ogsaa til sidst selv Tilfredsstillelse ved at være ærlig i sine Handlinger. Har Fængselsbetjenten bragt ham saa vidt, har han udført et godt Forarbejde for de Funktionærer, hvis Kald det er at arbejde paa Forbryderens aandelige Forandring, og han vil da blive betragtet som en agtet og nyttig Funktionær.

4. Ingen Fange bør være uden Arbejde.

En fornuftig Tilværelse kan endvidere ikke tænkes uden Arbejde. Naar Lediggang allerede i det fri Samfund betragtes som Roden til alt ondt, vilde i Fællesfængslet en sand Heksesabat af Gemenhed, Raahed og Opsætsighed være dens nødvendige Følge, ligesom ogsaa Cellefængslets heldbringende Indflydelse vilde gaa fuldstændig tabt uden Arbejde. At fuldbyrde Frihedsstraffe af blot nogenlunde lang Varighed uden Arbejde, er det samme som at skærpe dem utilladeligt, ved endog at gøre dem til langsomme, ulovlige Legems- og Livsstraffe, og herved vilde Fortidens grusomme Straffe paa ny være vakte til Live.

For de til de strængere Frihedsstraffe o: Tugt- og Forbedringshusarbejde inddømte Personer er Arbejdet tvungent. Denne Tvang er faktisk et Strafonde, selv om der herimod kan indvendes, at man ogsaa maa arbejde, naar man ikke er Fange. Men uagtet den saakaldte haarde Nødvendighed til at arbejde — overensstemmende med det gamle Ord, at den, der ikke vil arbejde, heller ikke skal have Føden — bestaar for de fleste Mennesker, vil Arbejdet af største Delen af de fri Mennesker dog næppe blive betragtet som et Onde. De fri arbejde ikke alene, fordi det er nødvendigt, men af egen Drift, og fordi det glæder dem at gøre Nytte.

I Strafanstalten er derimod Arbejdstvungen noget ganske andet og langt strengere. Man kan ikke her selv vælge sin Sysselsættelse, der fordres et bestemt Arbejdspensum, og det kontrolleres nøje, at dette ydes; sker dette ikke, udsætte de paagældende sig for følelige Straffe.

Det er derfor indlysende, at selv de blandt Fangerne, der ikke paa fri Fod manglede Lyst til at arbejde, føle Fængselsarbejdet som en Ubehagelighed. Dette er imidlertid netop Hensigten, ogsaa dette Strafonde skal afskrække dem fra atter at betræde Forbryderbanen. Men navnlig de ugidelige Individuer, som ude i Livet kun drive omkring

i Lediggang og Last, og som have mistet deres Smule Energi ved stadig Dovenskab, føle det at være tvungne til at bruge deres Kræfter og til at rette deres Tanker paa Arbejdet, som en skrækkelig Plage. Dette har enhver Fængselsbetjent daglig Lejlighed til at erfare.

Om det end er umenneskeligt forsættigt at gøre det tvungne Strafarbejde til en blot og bar Plage, ved hvilken baade al Hvile og Glæden ved at frembringe er udelukket, vilde Betjenten paa den anden Side fuldstændig forsømme sin Pligt, hvis han svækkede Arbejdstvangen eller gjorde denne, der bør være et føleligt Strafonde, mindre følelig. Dette vilde han imidlertid gøre, hvis han ikke paasaa, at Fangerne i den dertil bestemte Tid uden Undtagelse arbejdede strengt og ivrigt, hvis han lod sig forlede til unødvendige, tidsspildende Samtaler med magelige Kammerater eller med snu Fanger, hvis han ikke nøje kontrollerede, at Pligtarbejdet blev ydet, og at Fangerne stedse havde det nødvendige Arbejds materiale, kort sagt, hvis han ikke samvittighedsfuldt efterkom alle de for Tilsynet med Fangerne og deres Arbejde gældende Bestemmelser.

Betjenten bør heller ikke glemme, at Udgifterne ved Straffuldbyrdelsen formindskes ved Udbyttet af Fangernes Arbejde.

Ser Betjenten daglig, hvor vanskeligt det falder mange Fanger at rette sig efter den ubønhørlige Arbejdstvang, har han samtidig ogsaa Lejlighed til at iagttage, at netop den strenge Fordring til en bestemt Arbejdsydelse er i Stand til bryde Fangernes Trods og Genstridighed. Men at bøje og bryde den forbryderske Egenvillie er et af Straffens Hovedformaal. Naar Betjenten stadig holder sig dette for Øje, vil han ikke henfalde til sentimental Medlidenhed, men mere og mere forstaa Retfærdigheden ved det strenge Krav til et bestemt Pligtarbejde. En Fængselsbetjent, der ved paa dette Omraade at udøve sin Pligt med Strenghed skulde forekomme sig selv som en Plageaand over for Fan-

gerne, er for blød og passer ikke ti den Gerning, der bestaar i at tilføje den, der har fortjent det, en Straflidelse.

Den unge Betjent, hvis Tjeneste i denne Henseende falder ham tung, bør betænke, at det i Virkeligheden er langt menneskeligere at tilføje de faldne de ved Lov og Anordning fastsatte, om end følelige Straflidelser end at overlade dem til Lediggang og Grubleri og ved halv Streng-
hed og ubetimelig Skaansel gøre Opnaaelsen af Straffens Maal, Forbedringen, usandsynlig. Der bliver ikke forlangt mere Arbejde, end der kan ydes. Til den ved legemlig eller aandelig Skrøbelighed formindskede Arbejdsdygtighed bliver der taget tilbørligt Hensyn af Inspektøren.

Den stadige Sysselsættelse er ogsaa et Hovedmiddel til Fangernes moralske Forbedring. Samtidig med, at Fangen er forpligtet til at udrette sit Arbejde, har han ogsaa Ret til at blive beskæftiget.

Man har i sin Tid forsøgt at bringe Fangerne til Selv-erkendelse og Selvprøvelse blot ved ensom Indespærring, men uden at give dem Arbejde. Følgerne vare Selvmord, Sløvhed og Sindssygdom. Uden regelmæssig Sysselsættelse gaa Legeme og Sjæl til Grunde under et længere Fængsels-ophold. Trods den følelige Tvang er Arbejdet derfor en Velgerning og en Begunstigelse for Fangerne, hvilket ogsaa viser sig deri, at Berøvelse af Arbejdet i visse Tilfælde benyttes som Disciplinærstraf.

Det vilde være uforeneligt med en saadan Velgerning at gøre Arbejdet til et utaaleligt Onde ved alt for store For-
dringer til aandelig Anspændelse og til legemlig Anstren-
gelse.

Naar Fangens Sundhed og Liv ikke maa gaa til Grunde, naar han har Ret til at blive behandlet menneskeligt, indeholder denne Ret ogsaa det Krav, at man ikke maa pris-
give den indespærrede til den i moralsk Henseende øde-
læggende Lediggang. Men naar noget skal bidrage til at hæve den faldne moralsk, er det netop den energiske,

regelmæssige Sysselsættelse og Tvangen til stedse at levere godt Arbejde.

Det gælder om at give den naturlige Virketrang Lejlighed til nyttigt Udslag, at styre den ad fornuftige og sikre Baner eller at opvække den, hvis det behøves. I Anstalten er der derfor forskellige Arbejdsfelter, for at der paa passende Maade kan tages Hensyn til de enkelte Fangers Kræfter og Færdigheder. Ved Tvangen vænnes Fangen til at bruge sine Kræfter, og herved vækkes ofte en varig Virkelyst hos ham. Arbejdet tvinger en til Eftertanke, gør opmærksom, udholdende og maalbevidst, vænner en til at inddele sin Tid og at anvende den, gør en brugbar og dygtig, fremmer Troen paa sig selv og Følelsen af eget Værd. Arbejdet lader haabløse, trætte og slappe Mennesker atter fatte Haab og Mod og ansporer dem til at lægge fornuftige Fremtidsplaner.

Der gives intet, hvorimod de mange holdningsløse, svage, af Udskejelser nedbrudte Mennesker mere behøve at beskyttes, end mod deres egne daarlige, urene Tanker, og dette sker netop ved Arbejdet. Den, hos hvem Lyst til og Glæde ved Arbejdet er vaagnet, bliver herved beskyttet mod at komme paa Afveje. Arbejdet, siger et gammelt Ord, er en god Tugtemester, det skaffer Tiggere og Lediggængere ud af Landet.

Den dygtige Fængselsbetjent, der har den rette Opfattelse af sin Stilling, vil ogsaa under Udøvelsen af Tilsynet med Fangernes tvungne Arbejde forstaa, at det er en smuk Opgave at lede de i Lediggang og Forbrydelse nedsunkne Mennesker ind i et arbejdsomt og redeligt Liv. Dette smukke Formaal gør det forholdsvis let for Betjenten stedse at være paa sin Post, stedse selv at foregaa med et godt Eksempel som et arbejdsivrigt Menneske, der ikke blot følger en besværlig Instruks, men ogsaa er besjælet af en levende Virketrang. En magelig, uvirksom Betjent kan ikke være Eksempel for dem, der skulle opdrages til Arbejdsomhed. Ved Siden af sin Tilsynspligt bør Betjenten ogsaa have

Interesse for selve Arbejdet, og han bør heri erhverve sig saa megen Indsigt, at han er i Stand til at give nogen Vejledning, naar Værkmesteren ikke straks kan komme til Stede, og til ved Raad og Bistand at opmuntre Begynderne og de uøvede.

5. Straffuldbyrdelsen bør ske med Alvor og Ro.

Straffuldbyrdelsen fordrer Alvor og Ro. Alvorlige og formanende ere Straffelovens Ord. Alvorlig og truende er Strafanstalten at se til; dens Ringmur, dens tilgitrede Vinduer og aflaaede Porte virke trykkende paa Beskueren. Hvor Straf fuldbyrdes, findes ingen Glædes- eller Festdage i den sædvanlige Betydning.

Man taler om den Aand, som giver Hjem og Familier deres ejendommelige Særpræg og virker tiltrækkende eller frastødende paa den besøgende. Den Aand, der giver Livet i Strafanstalten Præget af Alvor og Ro, bør Forbryderen straks mærke ved sin Indsættelse. Det første Indtryk, han modtager, er ofte af gennemgribende Betydning for Straffens Indvirkning og for dens Følger.

Naar den domfældte træder ind i Strafanstalten, skal han straks mærke den skarpe Modsætning mellem Livet uden for og inden for Ringmuren. Den alvorlige Ro skal virke trykkende paa hans Sind. Alvorlige Mænd, der roligt forrette deres Tjeneste, og som undgaa overflødige Ord og højkrøstet Tale, komme ham i Møde. Taler en Fange uden Foranledning, bør han rolig og bestemt formanet til Tavshed. Modtagelse, Omklædning, Henførelse til den paagældende Afdeling, Undervisning i Reglementerne og i Arbejdet bør alt ske bestemt, afmaalt og roligt.

Hidtil har Fangen som Arrestant endnu haft en vis Frihed og har fundet Sysselsættelse for sine Tanker ved sine Bestræbelser paa at afværge eller formilde Straffen. Nu er al Frihed forbi. Straffen er idømt, den virker tyngende paa ham. Dette er ogsaa Hensigten, og uden Straf-

anstaltens alvorlige Ro vilde den ikke virke tilstrækkelig føleligt.

Strafanstaltens, over for vedkommendes tidligere Liv, udprægede Stilhed gør et dybt Indtryk paa den, der for første Gang har begaaet en Forbrydelse; men ogsaa mange, som tidligere have været straffede, føle sig rystede, naar de fra det afvekslende Liv paa fri Fod atter indsættes til det mørke, rolige, ensformige Liv i Fængslet.

Det er enhver Fængselsfunktionærs Pligt at vaage over Anstaltens Alvor og Ro. Forbryderen, der har dristet sig til at overtræde Statens Love, skal mærke Øvrighedens Magt og skal føle, at Staten bøjer ham til Lydighed og anvender den haardeste Tvang over for ham, hvis han ikke vil falde til Føje. Statsmagten, der tiltvinger sig Lydighed, skal i Strafanstalten rolig og værdig træde Forbryderen i Møde. Herefter bør Funktionærene rette sig i al deres Vandel. Al Sladder og Pjank, al upassende letsindig Fortrolighed er herved udelukket.

Strafanstaltens Alvor og Ro er imidlertid ikke alene nødvendig for at gøre Straflidelsen følelig for Forbryderen, men ogsaa for at gøre Straffuldbyrdelsen frugtbringende i forbedrende Henseende. Enhver overflødig Støj er forbudt, paa Gangene bør kun føres sagte Tale og gaas med lydløse Skridt, Cellesamtaler bør føres med dæmpet Stemme, ved Arbejdet bør saa vidt mulig Støj undgaas, Fængselsbetjente og Værkmester skulle undervise, tilrettevise og formane Fangerne med rolig Stemme, Vinduer og Døre skulle lukkes lydløst o. s. v. Ogsaa i Fællesfængslet bør der herske ubetinget Ro. Det vilde være meget uheldigt, hvis Fængslet lignede en larmende Fabrik. Ligesom plumret Vand efterhaanden kan blive klart ved Ro, saaledes forholder det sig ogsaa med de Mennesker, hvis Fortid kan lignede ved et plumret Mosevand, gennem hvis mørke Grums ingen Solstraale kan trænge. Ogsaa disse Mennesker faa først klare og rene Tanker og naa til Selverkendelse ved Ro. Det var jo netop Ulykken, at Forbryderen søgte daarlige

og demoraliserende Adspredelser og undgik de rolige Stunder. Men saadanne Adspredelser berøve Mennesket hans Retsfølelse og afstumpe hans Samvittighed, gøre ham overfladisk og uduelig til at give sig af med alvorlige Ting. Saa længe Forbryderen var paa fri Fod, bortjog ny Indtryk stedse de alvorlige Tanker. Nu kommer i skarp Modsætning hertil Strafanstaltens Ro, og under Indflydelsen af denne vaagner Bevidstheden om, hvilken Sorg og Ulykke hans Forbrydelse har medført. Snart er det den forladte Hustrus og Børns Fortvivlelse og Nød, snart Forældrenes forgæves Formaninger og Klager, der overvælde ham. Og er først Bedrøvelsen over det forspildte Liv og Erkendelsen af de begaaede Forbrydelser vakt, vil Syndserkendelse og Anger ofte følge efter og lede Forbryderens Tanker derhen, hvor der er Trøst og Tilgivelse at finde.

Denne aandelig helbredende Ro skal man ikke forstyrre. Reglerne om Alvor og Ro fordrer ubetinget Selvbeherskelse hos Fængselsbetjenten. Et heftigt og pirreligt Sind passer ikke i den rolige, alvorlige Strafanstalt, et saadant Sind gør de forstandigste Mennesker til Taaber uden Autoritet.

Af disse forskellige Grundsætninger maa det blive Fængselsbetjenten indlysende, at Nutidens strenge, retfærdige og menneskelige Straffuldbyrdelse først og fremmest har det Formaal at tilføje Forbryderen en Straffidelse, men dernæst ogsaa det, at tilstræbe Fangens moralske Forbedring.

Naar Betjenten stedse holder sig disse Grundsætninger for Øje, vil den dybere Betydning, der ligger bag Ordene i hans Instrukser, blive ham klar, og de ringeste Ting ville da faa Betydning for Straffuldbyrdelsens Maal. Den, der forstaar at læse sine Instrukser paa rette Maade, vil i disse atter og atter træffe paa Bestemmelser, der hvile paa de for Straffuldbyrdelsen gældende Principper. Naar det saaledes f. Eks. ubetinget kræves, at ingen Fange maa være uden Tilsyn, og at altsaa Betjenten, naar han skal afløses enten

for at holde Middag eller af anden Grund, under ingen Omstændigheder maa forlade sin Post, førend hans Afløser er kommen til Stede, hviler denne Bestemmelse paa Grund-sætningen om Fangernes sikre Forvaring. Naar Instruksen gør Betjenten ansvarlig for de ham betroede Inventariegenstande og Materialier, saaledes at han skal paase, at disse behandles omhyggeligt og ikke bortkommer, træder Reglen om Orden og Sikkerhed tydeligt frem i denne Bestemmelse. Den, der saaledes forstaar Betydningen og Aanden i de gældende Regler, vil ikke anse nogen af disse for betydningløs og ikke betragte Detaillerne i Tjenesten som unyttigt Plageri, men derimod og med Rette som vigtige Dele af det udviklede Anstaltsmaskineri.

Den Fængselsbetjent, der ikke kommer til en saadan Forstaaelse, vil i bedste Fald blive en Funktionær, som mekanisk følger sine Instrukser; men han vil ganske mangle den dybere Forstaaelse af sin Gerning og af sin Betydning for Straffuldbyrdelsen. Intet vil i Længden kunne vedligeholde hans Interesse for Tjenesten; han vil blive ligegyldig og føle sig træt af Virksomheden, og hvorledes skulde han da kunne have nogen vækkende Indflydelse paa Fangerne?

5. Afsnit.

Fængselsbetjentens Instruks og hans Selvstændighed.

Den Instruks, der ved Betjentens Ansættelse overgives ham, indeholder detaillerede Regler for Opsynstjenesten. I Almindelighed er denne Tjeneste ordnet saaledes, at Betjenten i en vis Tid — Uger eller Maaneder — skal have Opsyn med et bestemt Omraade eller med en særlig Afdeling i Anstalten. Naar Betjenten har overtaget sin Post, er han ansvarlig for de derværende Fangers Tilstedeværelse, Flid og Opførsel og for, at der paa Afdelingen hersker den befalede Renlighed, Orden og Ro.

Det er ikke Stedet her at opregne alt, hvad Betjenten

har at udrette og paase paa sin Post i Løbet af Dagen. Dette kan han erfare af sin Instruks og af de for Fangerne gældende Reglementer, hvilke han nøje maa kende. En dygtig Betjent vilde imidlertid ikke føle nogen Tilfredsstillelse ved en Virksomhed, der kun skulde udøves efter trykte, kortfattede Regler. Et tænkende Menneske kan i Længden ikke udholde en Stilling, i hvilken hans Personlighed ikke kan udfolde sig. Det er netop nødvendigt, at den, der skal bevare Interessen for sin Gerning, ved Udøvelsen af denne maa kunne handle med en vis Selvstændighed. Betjentenes Instruks giver imidlertid ogsaa Plads nok for en saadan. Ganske vist skal Instruksen være hans Rettesnor selv i Smaating ved Udøvelsen af Tjenesten; men det er ikke Hensigten, at den skal virke som en aandelig Spændetrøje, der hindrer eller umuliggør enhver fri Bevægelse. Det er forøvrigt ogsaa umuligt at give saa vidtgaaende Forskrifter for Tjenesten, at Opsynsbetjenten i hvert enkelt paakommende Tilfælde kan lade sig lede af disse.

Det er ikke Hensigten med Instrukser, at de skulle lamme Betjentens særlige Egenskaber eller Evner. Tværtimod, Fængselstjenesten kræver selvstændige Mennesker og har Brug for alt det menneskelige hos dem. Selv om alle Betjente bære samme Slags Uniform, følge de samme Instrukser og i det ydre udføre den samme Tjeneste, er dog Maaden, hvorpaa den udføres, Virkningen og Følgerne ganske forskellige. Det er en gammel Sandhed, at, naar to gør det samme, er det dog ikke det samme. I Fængselstjenesten spiller netop Personlighed og Væsen en stor Rolle. Den, der grundig har forstaaet sin Gerning, vil stedse yde mere og have større Indflydelse end den, som kun handler efter Bogstaven og uden at tænke selvstændigt.

Fængselsbetjenten skal forstaa at træffe Afgørelser og handle efter Aanden og Meningen i Instruks og Reglementer. Hans Tjeneste fører ham ofte i saadanne Stillinger, i hvilke han skal og maa handle selvstændigt indenfor Rammerne af de gældende Forskrifter.

Hvis det f. Eks. i disse hedder, at Betjenten skal sætte de nyindsatte Fanger ind i Dagsorden og Reglementer, og naar det yderligere herved er bestemt, at han skal gøre dette roligt, sagligt og klart, maa denne Undervisning rette sig efter Forholdene i de enkelte Tilfælde. Af dem, der allerede under et tidligere Fængselsophold have lært Livet i Strafanstalten at kende, vil man straks forlange den nøje Iagttagelse af de reglementariske Forskrifter, men over for dem, som ere indsatte for første Gang, bør man ofte vise Taalmodighed, førend de rigtig have sat sig ind i alle de gældende Bestemmelser. Fængselsbetjenten har frie Hænder til at forlange, at først dette, saa hint og endelig, at alt efterkommes. Han kan selv vælge den Maade, hvorpaa han vil undervise Fangerne, og han bør ved Valget af denne tage Hensyn til det Individ, han i hvert enkelt Tilfælde staar overfor.

Med Mennesker, der have en ringe Fatteevne, og som trods deres gode Villie ere ubehjælpomme og kejtede ved Arbejdet, vil han have Taalmodighed og Overbærenhed, og dette vil være ham muligt, da det ganske er overladt til ham selv at afgøre, naar han vil indmelde saadanne Fanger for Tjenesteforseelser. Han vil gaa anderledes frem, naar han møder Trods og Modvillie. Saaledes kommer han ved at udføre sin Tjeneste paa rette Maade til at behandle Fangerne efter deres Ejendommeligheder, for saa vidt disse ligge klart for Dagen og han forstaar at bedømme dem. Ganske vist maa han stedse huske paa, at han til enhver Tid skal kunne aflægge Regnskab for, hvorfor han netop har handlet paa denne og ikke paa nogen anden Maade.

Opsynsbetjenten bør efter de gældende Bestemmelser fordre stadigt og flittigt Arbejde af Fangerne. Men Mennesket er ingen Maskine, der under visse Betingelser stadig gaar sin Gang, intet Urværk, som man kan trække op. Betjenten vil snart mærke, at det trods den fælles Arbejdspligt ikke gaar an at skære alle over en Kam. Han

vil forstaa at adskille de dovne og skødesløse fra dem, som, uagtet de vise god Villie og ere ivrige, dog ikke ret komme nogen Vegne. Han vil bemærke, at mange Fanger have vanskeligt ved straks at fatte og huske nye Arbejder, hvori Værkmesteren har givet dem Undervisning. Han vil se, at Folk, der høre til de dannede Klasser, ofte i lang Tid have vanskeligt ved at komme efter almindeligt Rengøringsarbejde. Kort sagt, om han end maa forlange iagttaget, hvad Reglementerne paalægge Fangerne, afhænger det dog af hans eget Skøn, hvorledes han forlanger det.

Entrepenørernes Mestre skulle meddele Fangerne den tilstrækkelige Arbejdsundervisning, og Fængselsbetjenten bør som den, der paaser, at Fangerne ere flittige, kraftigt støtte Mestrene. Men samtidig er det ogsaa Betjentens Pligt at beskytte Fangerne mod ubillige Fordringer og utilstrækkelig Undervisning fra Værkmestrenes Side. Det er ganske vist lettere ikke at se eller høre noget; men Betjenten handler baade i Retfærdighedens og Straffuldbyrdens Interesse og vækker ogsaa Fangernes Taknemlighedsfølelse, naar han i et saadant Tilfælde ved energisk Indskriden skaffer Fangen den Ret, der tilkommer ham. Se Fangerne, at Betjenten med Liv og Sjæl gaar op i sin Gerning, virker dette Eksempel i Reglen heldigt paa dem. Naar Betjenten derimod stadig kommanderer og skænder og samtidig udfører sin Tjeneste uden virkelig Iver og dybere Interesse, kan dette kun have en daarlig Indflydelse paa Fangerne. Den rette Maade at udføre Tjenesten paa lader sig ikke befale eller foreskrive, den beror udelukkende paa Betjentens Personlighed og Evner.

Tonen, hvori Betjenten bør tale til Fangerne, lader sig heller ikke foreskrive. Som bekendt kan man tale saaledes til et Menneske, at det virker nedtrykkende, men ogsaa saaledes, at det virker opmuntrende og trøstende. En venlig Tiltale kan bevirke, at en Fange, der i Øjeblikket føler sig dybt fortvivlet og betragter Straffen som en utaalelig

Byrde, fatter Mod og faar et lysere Syn paa Forholdene. Paa Betjentens Tone skal Fangen kunne mærke, at han ikke staar over for den frygtede Tugtemester, men over for et ganske vist alvorligt, men ikke hjerteløst og koldt Menneske.

Det maa bero paa Betjentens Taktfølelse og paa hans Opfattelse af Forholdets Beskaffenhed, hvorledes han i hvert enkelt Tilfælde skal tiltale Fangerne. Paa dette Omraade kan han ikke rette sig efter sin Instruks, her er atter Plads for Udfoldelsen af hans Personlighed.

Under stadig Iagttagelse af Straffuldbyrdelsens Alvor og Streghed bør han tale anderledes med syge end med sunde, anderledes med unge end med gamle. Sjælelig nedtrykte og trætte Individuer bør mærke hans Medfølelse, medens en skarp, kommanderende Tone ikke skader frække, uforskammede Personer.

Det er, som uoverensstemmende med Grundreglen om Ro, forbudt Betjentene saa vel som alle andre Funktionærer at forstyrre Strafanstaltens alvorlige Stilhed ved højrøstet Tale, Skænden og Overfusen. Men Betjenten kommer ikke sjældent i en Stilling, i hvilken det er nødvendigt at dadle og befale med Myndighed. Hvorledes skal han da befale, give Ordre og dadle? Af sin Instruks ved han, at han her ved skal være rolig, bestemt og klar. Det er ikke altid let. Der gives Fanger, som enten med eller mod deres Villie udvikle en sand Kunstfærdighed i at berede Betjenten Vanskeligheder og Ærgrelser, og der gives ogsaa saadanne, der af Beregning søge at vinde hans Behag.

Naar nu Instruxen paa den ene Side advarer mod at udvise Barskhed og Grovhed mod Fangerne og paa den anden Side mod at indlade sig med dem i utjenstlig Fortrolighed, er dette et absolut Forbud. Paabudet om stedse at være rolig, bestemt og klar overlader Betjenten Frihed nok til at gaa frem efter Forholdets Natur under Hensyntagen til Fangens Person og Opførsel og til at finde

de for det enkelte Tilfælde heldigste Ord og mest passende Tone.

Betjenten finder endvidere i sin Instruks den Bestemmelse, at han skal indmelde de Fanger, der overtræde eller undlade at efterkomme Dagsorden og Reglementer. At han ved alvorligere Forseelser bogstavelig bør følge denne Regel, er en Selvfølge.

Der forekommer imidlertid mange Tilfælde, i hvilke en øjeblikkelig Melding vilde være højst uheldig og stille Betjenten i et daarligt Lys. Hvis han straks meldte enhver Ubetydelighed som f. Eks., at en Genstand ikke var pudset ordentlig, at der var Uorden i et Madskab, at en Griffel var bleven borte, eller at der manglede en Knap i en Fangedragt, vilde dette kun føre til, at Fangerne betragtede ham som en Plageaand, der fandt Glæde ved at paadrage dem disciplinære Straffe.

Hvad der bør meldes, lader sig ikke foreskrive i Enkelthederne. Dette maa i mange Tilfælde bero paa Betjentens eget Skøn. Har han tjenstlig Takt, d. v. s. Finfølelse for, hvad der er passende af tjenstlige Grunde, og har han den rette Opfattelse af sin Gerning, vil han nok træffe det rette. Ere de i dette Skrifs 4de Afsnit udviklede Grundsætninger saa at sige blevne hans anden Natur, vil han aldrig misbruge sin Selvstændighed, naar han skal træffe Afgørelser paa dette Omraade. Selvfølgelig bør han paa ingen Maade, end ikke et Øjeblik, se igennem Fingre med, at Fangerne foretage Handlinger, der ere uforenelige med Straffuldbyrdens Formaal eller stridende mod dens Grundsætninger. Forseelser af denne Beskaffenhed bør straks indmeldes.

Fængselsbetjenten skal kunne bedømme, om det ringe Arbejdsudbytte er foraarsaget af Ubehjælpssomhed, Langsomhed, legemlig (forbigaaende eller vedvarende) Skrøbelighed eller daarlige Evner, eller om Grunden maa søges i Magelighed, Dovenskab eller Trods. Han maa i de første Tilfælde i Begyndelsen slaa af paa sine Fordringer, men

efterhaanden forhøje dem, og i de sidste alvorlig formane, advare og henvise til de uundgaaelige Følger, inden han indmelder den paagældende. Det følger af sig selv, at han straks bør melde i alle saadanne Tilfælde, i hvilke han træffer paa aabenbar Ondskab og Ødelæggelseslyst.

Enhver Fange skal tvinges til at rette sig efter Reglementerne og til at underkaste sig de Krav, som Straffuldbyrdelsen stiller; men Vejen, ad hvilken dette naas, er ikke altid den samme. Over for nogle hjælper Mildhed og venlige, alvorlige Formaninger mere end Trusler og Straffe.

Er den unge Fængselsbetjent i Tvivl om, hvorledes han skal handle i særlige Tilfælde, bør han raadføre sig med ældre, erfarne Kolleger eller med Overbetjenten, eller ogsaa kan han forebringe Sagen for Inspektøren. Betjenten vilde imidlertid være uskikket til Tjenesten, hvis han ikke efterhaanden i mange Tilfælde lærte at hjælpe sig selv. Ved uophørlig at forebringe Meldinger for sine foresatte vilde han let udsætte sig for Bebrejdelser for, at han selv ofte var Skyld i disse hyppige Meldinger, fordi han ikke havde den nødvendige Indflydelse paa Fangerne og ikke forstod at faa dem til at efterkomme Reglementerne. Betjenten bør arbejde paa, at Fangen ikke blot ved Tvang og af Frygt for disciplinære Straffe, men ogsaa af fri Villie bøjer sig under Straffen. Naar han har opnaaet dette, har han gjort Fangen skikket og modtagelig for de højere Embedsmænds Indvirkning. Omvendt vilde det være uforsvarligt og medføre Ubehageligheder for Betjenten, hvis han misbrugte sin Frihed og sin Selvstændighed ved ikke at fordre efterkommet eller forbyde, hvad der ifølge de for Straffuldbyrdelsen gældende Regler enten bør udføres eller undlades af Fangerne. Han skal ikke lade noget gaa upaa-talt hen og bør fordre, at Fangerne udføre alt, hvad der er paalagt dem. Men hvorledes han forlanger det, Tidspunktet, paa hvilket han vil kræve den fuldstændige Ydelse, den punktlige Efterkommelse af Dagsordenen, afhænger af ham selv. Han skal hverken haardhjertet skærpe Straffen

ved alt for tidlige Fordringer eller ved for sildige eller end- og vedvarende for smaa Forlangender handle imod sin Instruks' klare Ord og derved gøre Straffens Udfald tvivlsomt.

Den, som er pligttro i sin Gerning og ikke udfører sin Tjeneste tanke- og interesseløst, vil efterhaanden lære stødse at træffe det rette, at handle i sin Instruks' Aand og undgaa at komme i Strid med de for Straffuldbyrdelsen gældende Grundsætninger.

I Reglementerne er det foreskrevet, at Fangerne skulle udvise Ærbødighed og ubetinget Lydighed over for alle deres foresatte. De maa saaledes ikke fremkomme med Indvendinger, skulle uden for Cellen eller Arbejdssalen hilse Funktionærerne ved at aftage deres Hue, rejse sig fra deres Plads, naar deres foresatte indfinde sig paa deres Opholdslokale, indtage en passende Holdning, naar de tiltales, og svare sømmeligt. Hvad der strider herimod, bør Betjenten paatale for heller ikke paa dette Omraade at gøre Straflidelsen for lemfældig. Men at paatale er ikke det samme som straks at overfuse og udskælde eller at antage og kalde det for Ondsindethed og Frækhed, der maaske blot er Uopmærksomhed, Forlegenhed eller Mangel paa Selvbeher-skelse. Det afhænger her ganske af Betjentens Opfattelse, om den paagældende Fange for Disciplinens Skyld skal indmeldes eller ikke. Hilser en Fange saaledes ikke reglementeret, er hans Holdning skødesløs eller upassende, bør Betjenten ikke lade dette gaa upaatalet hen. Han gør vedkommende — helst uden at andre høre det — rolig og bestemt opmærksom paa den begaaede Fejl, han belærer ham. Han vil da ofte erfare, at Fejlen ikke har været Udslag af ond Villie. Indvendinger maa ikke taales; men alle saadanne bør dog ikke straks indmeldes. Fangerne skulle først belæres.

Overgangen fra det ubundne, ryggeløse Liv, i hvilket Friheden blev misbrugt, til Strafanstaltens Tugt og Tvang falder mange Fanger overordentlig vanskelig. Fængsels-

betjenten skal være behjælpelig med at vænne dem til den ny, uvante Tilværelse. Mennesker, som i deres Hjem eller blandt deres Kammerater have været raa og simple i deres Levevis, hvis Sædvane det har været at udtrykke sig plumpt og groft, og som aldrig have lært at lægge Baand paa sig selv i Ord og Gerninger, kunne ikke straks lære at indordne sig under Anstaltens Tvang eller optræde og udtrykke sig paa passende Maade, idet de jo ganske mangle Begreb om Sømmelighed og Velopdragenhed. Dette Begreb skal imidlertid bibringes dem. Naar Fangerne først alvorligt og bestemt ere gjorte opmærksomme paa og formanede for upassende Opførsel og derpaa gentagne Gange irettesatte, uden at Betjenten endnu er skredet til at indmelde dem, indse de, at han søger at fri dem for disciplinær Straf, og de komme da til den Overbevisning, at han ikke alene er den alvorlige, pligtopfyldende foresatte, men ogsaa et medfølende Menneske.

I Betjentens Instruks er der endelig givet Regler for, hvorledes han har at forholde sig ved vedvarende Ulydighed, Oprør og Flugtforsøg. Men disse Regler kunne kun gives i al Almindelighed; hvert enkelt forefaldende Tilfælde kræver personlig Optræden og Afgørelse. Under saadanne Forhold er Koldblodighed, Uforfærdethed og Hjælpsomhed over for Kolleger — selv naar det er Fare for Liv og Lemmer — Egenskaber, som Betjenten bør være i Besiddelse af; men saadanne Egenskaber læres ikke af Instruks eller Befalinger alene, de findes i Virkeligheden kun hos den selvstændige, modige Mand. Det afhænger ofte af Betjentens hurtige og energiske Optræden, om en oprørsk Bevægelse skal blive kvalt i Fødselen. Han maa, saa længe ingen af hans foresatte er til Stede, selv afgøre, hvad han skal foretage, og hvor langt han inden for Grænserne af sin Instruks skal gaa i alle saadanne Tilfælde, i hvilke det er nødvendigt at anvende Magt over for opsætsige og voldsomme Fanger.

En Fængselsbetjents Stilling er ikke farefri, men Faren

formindskes, jo mere upartisk og retfærdig han er, jo mere uforfærdet, koldblodigt og hurtigt han handler, og jo mindre han ved sin Adfærd vækker Mistanke om, at han er bange for Fangerne. Han maa nødvendigvis kende sine Folk og skal derfor stedse iagttage dem nøje. Han vil da — og maaske han alene — ved de første ubetydelige Tegn kunne mærke, at der er noget i Gære.

Der kan i Virkeligheden kun opnaas et godt Resultat med Betjente, der ere i Stand til at tænke. Kun en saadan Betjent forstaar sin Opgave over for Forbryderne og sin Gerning overfor de faldne. Dette fremgaar tydeligt af de foran anførte Eksempler. Der vil ikke gaa en Dag, paa hvilken Betjenten ikke kommer i den Stilling, at han er nødt til at hjælpe sig selv og til at træffe Afgørelser paa egen Haand.

Hvad der er foreskrevet i Instrukser og Reglementer, er ganske vist ubrødelig Lov for Betjentene; men naar disse udrette alt mekanisk og ikke efterhaanden lære at dømme og handle selvstændigt, ere de i Virkeligheden uskikkede til Tjenesten. Saadanne uselvstændige Betjente indvirke ofte ved forkert Optræden og Behandling skadeligt paa Fangerne og derved paa Straffuldbyrdelsen. Det er jo ganske vist kun begrænsede Omraader, paa hvilke Betjentene kunne træffe selvstændige Afgørelser; men, som allerede foran bemærket, i Strafanstalten ere selv Smaating af Betydning, alt tjener det ene store, alvorlige Formaal. Den, der stadig holder sig dette for Øje, som fast har indprentet sig de forskellige Grundreglers Betydning for Straffuldbyrdelsen, som har Følelsen af sit eget Arbejdes Værd for Opnaaelsen af et godt Resultat, og som stedse tænker under Udøvelsen af sin Tjeneste, vil aldrig misbruge den Selvstændighed, der er tilstaaet ham, eller foretage noget i Tjenesten, som ligger uden for hans Virk-

somhedsomraade. Følelsen af at være i Besiddelse af en vis Selvstændighed vil tvertimod vække hans Tjenesteiver og bevirke, at han sætter hele sin Person ind paa at udrette sin ansvarsfulde Gerning saa godt som muligt. Den, der gaar saaledes op i sin Virksomhed, vil føle sig glad og tilfreds ved den, vil stadig bevare sin Interesse for den og arbejde videre paa sin Uddannelse, saaledes at han bliver mere og mere brugbar i Tjenesten. Han vil af sine foresatte blive betragtet som en Mand, der forstaar at handle paa rette Maade, og som er i Besiddelse af et sundt Omdømme, og Anerkendelse for hans gode Tjeneste vil da sikkert heller ikke udeblive.

6. Afsnit.

Fængselsbetjentens Forhold til Fangerne uden for det rent tjenstlige Omraade.

Hidtil har der udelukkende været Tale om Fængselsbetjentens tjenstlige Forhold til Fangerne. Virkningen over for Fangerne af dette er, saaledes som det er omtalt i det sidste Afsnit, afhængig af Betjentens Personlighed, Tjenesteopfattelse og tjenstlige Handlemaade. En endnu større Rolle spiller hans Personlighed og Væsen, hvor det drejer sig om Forholdet til Fangerne uden for det rent tjenstlige; thi her bør han staa over for Fangerne ikke alene som deres foresatte, men ogsaa som et varmt førende Menneske.

Cellestraffen skaber en uovervindelig Trang hos Fangeren til Samkvem med andre Mennesker; men han maa ikke vælge sin Omgang efter sin egen fri Villie og Tilbøjelighed. Han skal udelukkes fra den for ham skadelige Omgang med moralsk fordærvede Individuer, medens derimod Samkvemmet med hæderlige, moralske Mennesker skal muliggøres ham, ja til en vis Grad paatvinges ham.

Som bekendt have de alvorligste Ord og Formaninger ikke den Virkning som det Eksempel, der gives af et pligt-opfyldende og retfærdigt handlende Menneske, ligesom et formanende Ord hverken har nogen Virkning eller Kraft, hvis Eksemplet i Gerningen mangler, eller hvis Gerningen endog staar i Modstrid med Ordene. Hvorledes skulde den foresattes bedste Ord have nogen Indflydelse, naar hans utilfredsstillende Tjeneste og hele hans Vandel ned-satte ham i Fangernes Øjne? Kun den Betjent, som i Tjenesten har Autoritet over for Fangerne, tør indlade sig med dem uden for det rent tjenstlige Omraade; thi kun han vil forstaa at trække de rette Grænser. Den fore-satte, der er agtet af sine undergivne, bliver gerne hørt af disse, naar han lejlighedsvis taler med dem som Menneske alene. Og det Eksempel, som Betjenten skal give, bliver mere virksomt og frugtbringende, naar han viser sig som et godt, medfølende Menneske.

Som nys bemærket, trænger ethvert Menneske til men-neskeligt Selskab, og navnlig føle Cellefangerne i høj Grad Trang dertil. Enhver, som er vant til at leve sammen med andre, vilde ved at underkastes absolut Ensomhed hensygne og gaa til Grunde. Cellefangen søger derfor i Overensstemmelse med sin Natur, og uagtet han ved, at han derved udsætter sig for disciplinær Straf, at sætte sig i Forbindelse med andre Fanger, idet han ligefrem følger en uimodstaaelig Naturdrift. Man forsøgte jo i sin Tid at tvinge Fangerne i Fællesskab til ubrødelig Tavshed; men trods Anvendelsen af den største Strengthed og de haarde-ste disciplinære Straffe, som Prygl og Kostindskrænkning, kunde man ikke gennemføre, hvad man vilde. Lige saa lidt kan man ved Forbud og ved en nok saa yderlig-gaaende Aarvaagenhed og Strengthed fuldstændig forhindre indbyrdes Forbindelser mellem Fangerne i Cellefængslet. Det er umuligt ganske at udrydde saadanne Forbindelser, der ske ved Hjælp af beskrevne Sedler, ved Banken paa Vægge og Varmerør, ved Pantomimer ved Vinduerne, og

som finde Sted ikke alene i Cellerne, men ogsaa i Cellegaardene, i Kirken og i Skolen. Ved Siden af Forbud, Aarvaagenhed og skarpt Tilsyn er en Tilfredsstillelse paa tilladelig Maade af denne stærke Trang derfor en Nødvendighed.

Cellefangen maa ikke komme i nogen som helst Forbindelse med andre Fanger, og Betjenten er ikke sin Plads voksen, naar han ikke opdager alle de Fif og Snigveje, ad hvilke Fangen omgaar dette Forbud. Men Cellefangen skal ikke blot ved Trusel om disciplinær Straf afskrækkes fra sine utilladelige Forbindelsesforsøg, hans Trang til menneskeligt Selskab og Tankeudveksling skal tilfredsstilles af hans foresatte, idet herved Fristelsen til ulovlig Forbindelse med Medfangerne formindskes. Det vilde være i høj Grad inhumant, hvis denne Trang ikke blev imødekommet. Ganske vist er den egentlig opdragende Indvirkning paa Fangerne mere de overordnedes, navnlig Inspektørens og Præstens Sag; men en dygtig Fængselsbetjent, som med Liv og Sjæl gaar op i sin Gerning, vil ogsaa nu og da finde Lejlighed til at udrette noget i denne Henseende.

Fængselsbetjentens Indflydelse skal fremfor alt gøre sig gældende ved det gode Eksempel, han giver som et punktligt, pligtopfyldende Menneske; men dette udelukker ikke, at han efter Evne af og til bidrager til Fangerens moralske Oprejsning, selv om dette falder uden for hans egentlige Opsynstjeneste. Han bør dog herved vogte sig for ikke at give sig Udseende af at ville være mere, end han i Virkeligheden er, og han skal navnlig ikke indlade sig paa at optræde som Læremester paa Omraader, hvor han mangler den fornødne Indsigt; thi herved vilde han kun gøre sig latterlig. Alt, hvad Betjenten paa dette Felt foretager sig, skal svare til hans Dannelsestrin og til hans Viden. Hvis han efteraber, formaner paa falsk, højtravende Maade eller belærer uden at have de nødvendige Kundskaber og derfor ikke kan give nogen fyldestgørende For-

klaring, vil han hos de fleste Fanger kun fremkalde et Smil. En foresat, der smykker sig med laante Fjer og slaar om sig med fremmede Talemaader, som ligge over hans Horisont og oven i Købet ofte anvendes forkert, forspilder selv sin Indflydelse; thi det er altid et Tegn paa aandelig Umodenhed at give sig Udseende af at være klo- gere og dygtigere, end man i Virkeligheden er.

Betjenten skal ikke hæve sig over sin Stilling og ikke skade sin Autoritet ved løs Snak. Han skal ikke give sig af med den egentlig opdragende Indvirkning paa Fangerne, idet denne er forbeholdt de højere Funktionærer. Men saa lidt Tid han end har til at indlade sig med Fangerne uden for det rent tjenstlige, vil han dog, naar han er besjælet af varm Interesse for sin Gerning, nu og da finde Lejlighed til et godt Ord. At undlade at benytte en saadan Lejlighed vilde være baade uklogt og ubarmhertigt.

Taler han med Fangerne i jævne, ukunstlede Ord, bag hvilke der mærkes Hjertelag og Overbevisning, gør han nok. Derved vinder han Fangernes Fortrolighed, og har han vundet den, fremmer dette i høj Grad hans tjenstlige Virksomhed, saaledes at denne bliver til Gavn for Straffuldbyrdelsen.

Det forholder sig i Strafanstalten ligesom ude i Verden. Ikke alle Mennesker have Kald og Evne til at tale saaledes til de sørgende og de fortvivlede, som det f. Eks. forlanges af en Præst. Men virker ved tunge Sorger en medfølende Mine og et deltagende Ord ikke trøstende, og fremmes ikke herved Taknemmelighedsfølelsen? Mere skal Fængselsbetjenten ikke yde. Inspektøren og Præsten ere ikke altid til Stede, men det er Betjenten. Han bør ikke under saadanne Forhold holde sig tilbage og tie, fordi han ikke er Præst. Mon han ikke uden for Fængslet efter Evne vilde hjælpe en forulykket, blot fordi han ikke er Læge? Skal man ikke gøre det mindre Gode, fordi man ikke kan udføre det større, bør man ikke række den tørstige nogle Draaber Vand, fordi man ikke har det fulde Glas, eller

skal man beholde sin Skillemønt i Lommen, fordi man ikke kan give mere? Ofte har den ringere, øjeblikkelige Hjælp større Virkning end den rigeligere Bistand, der først ydes senere, og saaledes vil i Fængslet ofte de følte simple Ord have større Indflydelse ved sjælelig Nød end en længere trøstende Tale paa et senere Tidspunkt.

Ensomheden indeholder i sig selv et føleligt Straf-
onde. Man bør ret gøre sig det klart, hvad det vil sige fra Verdens Liv og Travlhed at blive hensat i Fængslets ensomme Stilhed. Der gives næppe nogen skarpere Mod-sætning, hvad enten det gælder Landarbejderen, der kommer fra det frie Liv i Mark og Skov, eller det gælder Bybeboeren, der kommer fra Bylivets Larm og dets ofte letsindige Fornøjelser og Nydelser. Hvor føleligt maa det ikke være for Levemanden, der er vant til Luksus og Overdaadighed, at blive klædt i Fangedragt og at maatte nøjes med den tarvelige Fængselskost, eller for den letsindige Dagdriver eller Dranker at gaa glip af sin i saa høj Grad misbrugte Frihed? Hvor piner det ikke den ondsindede og raa Bølle, der i sin Kreds stedse øvede et vist Tyranni, at sidde indespærret og være berøvet sin Magt, eller Tyven og Bedrageren at være afsløret og ikke mere i Stand til at udføre sin lumske Trafik!

I Strafanstalten er der intet, der adspreder, eller som forhindrer Selverkendelsen. De tomme Adspredelser findes ikke, og det afvekslende Liv er forbi. Der hersker en tryk-kende Ensformighed, og Omgivelserne, Sikkerhedsforanstaltningerne og de ufravigelige Reglementer, hvorunder alle de indsatte maa bøje sig, og som udelukke al Egenraadighed, bevirke, at Frihedstabet mærkes føleligt. Nutidens Mennesker, der i Forhold til Fortidens, som vare vante til Absolutisme og Livegenskab, have en større Frihedstrang og en mere udpræget Følelse af deres Menneskerettigheder, føle Indskrænkningen i deres Frihed som et langt større Onde

end hine mindre frie Tidens Mennesker. Frihedsstraffen er derfor i vore Dage en meget haard Lidelse.

Under Ensomheden dukke Tanker og Erindringer op. Hvad man for længst antog for glemt og overstaaet, vaagner atter til Liv. De tomme og letkøbte Undskyldninger, med hvilke man derude beroligede sin Samvittighed, have ikke længer nogen Virkning. Her mangle de falske Venner, der kaldte godt for ondt og ondt for godt, her findes intet slet Selskab, intet Værtshus, hvor man kan drikke sig til Glemsel og Bedøvelse. Man vaagner som af en langvarig Rus og ser nu klart et forspildt Livs Ulykke i hele dens Omfang. Man kommer til Erkendelse af sin Uret, sit Overmod, sine Forbrydelser og sin Synd. Samvittighedens Røst lyder stedse tydeligere og højere, ingen Larm forstyrrer den, og endelig angreer Forbryderen, at han har bragt Skam over sin Faders Navn, Sorg og Bekymring over sin Moder og kastet mørke Skygger over sine Søskenes Liv. Nu smerter det ham at tænke paa, at hans Hustru, hvis Advarsler han hidtil kun mødte med Spot, er i Nød og Elendighed, og at ogsaa hans Barn maa lide for hans Skyld. Der kommer Breve fra Hjemmet, og nu først skønner man paa den Kærlighed, hvoraf man var omgivet, og som man hidtil ikke regnede for noget. Man føler sig overvældet og nedslaaet af den Hjertensgodhed, der vil og kan tilgive saadanne Synder. Man længes efter Friheden for at kunne gøre godt, hvad man forbrød, og for at gengælde den Godhed, som man tankeløs tog imod eller endog afviste med Utak. Man længes ogsaa efter at høre et tilgivende Ord, trykke den fremrakte Haand og læse den stadig usvækkede Kærlighed i Moders eller Hustrus Øjne. Men hænder det saa, at man faar at vide, at den Mund, der skulde sige dette Ord, er bleven stum, at Øjnene ere brustne og Haanden kold, da synker man tilintetgjort og fortvivlet sammen.

At yde Trøst og Bistand i saadanne Tilfælde er ganske vist særlig deres Sag, som forstaa sig paa Sjælelivet og

dets Røgt, og som ere i Stand til at finde det rette Ord selv under de vanskeligste Forhold. Men ogsaa Fængselsbetjenten bør ved saadanne Lejligheder aflægge den tjenstlige Tone, og han vil, hvis ikke alt menneskeligt er ham fremmed, vise det forpinte Menneske, at han har Medfølelse med ham. Han vil snart forstaa at finde de passende Ord for alvorlig Trøst og Opmuntring, og disse behøve ikke at være mange. Et deltagende Spørgsmaal, en medfølelse Tone, et kort hjerteligt Ord gør altid godt og vil derhos bevirke, at Fangen indser, at Betjenten ikke er den berygtede Tugtemester, men et Menneske, han kan agte og nære Tillid til, og han vil derfor gøre sig Umage for at vise sin Taknemmelighed ved at udfylde sine Pligter til sine foresattes Tilfredshed.

Dette er ikke for meget forlangt. Betjenten skal ikke yde mer end han formaar, men kan paa den anden Side, naar han ikke er blottet for menneskelige Følelser, ikke handle anderledes end her beskrevet. At gaa videre i det ikke rent tjenstlige Forhold til Fangerne bør derimod ikke tilraades. I de fleste Tilfælde vilde dette være uheldigt. I egentlige Samtaler bør Betjenten ikke eller kun sjælden indlade sig med Fangerne, i hvert Fald kun, naar han er sikker paa, at det er ham selv, der leder Samtalen, og at han ikke under denne glemmer sin Stilling.

Det personlige Forhold til Fangerne uden for det tjenstlige Omraade kræver overhovedet stedse stor Forsigtighed. Den vigtigste Regel er her, at Betjenten aldrig lader sig friste til at svigte sin ufravigelige Pligt, at udvise stadig Aarvaagenhed paa sin Post.

Han bør vogte sig for at gøre Spørgsmaal, der kunne opfattes forkert af Fangerne, eller som han muligvis faar besvarede med en fræk Løgnehistorie. Vel kan der gives Lejligheder, ved hvilke Betjenten kan formane en Fange med faa, alvorlige Ord, f. Eks. paalægge ham villigt at underkaste sig Straffen, erindre ham om, at han selv er Skyld i denne; men at indlade sig i længere Samtaler om

Forbrydelser og tidligere Livsforhold med Fanger eller selv at opfordre dem til at udtale sig herom er Betjenten forbudt. Ved saadanne Opfordringer eller Spørgsmaal forekomme Fangerne sig ofte som Helte eller raske Karle, der ikke frygte for Straf eller andre Ubehageligheder.

Ganske særlig ere Samtaler med Sædelighedsforbrydere forbudte. Saadanne sanselige Individuer ere ofte tilbøjelige til at tro, at Betjenten gerne hører noget om deres Forbrydelser og nærer Interesse for deres smudsige Historier.

Religiøse Samtaler bør ligeledes undgaas. Fængselsbetjenten skal ubetinget agte Fangernes Trosbekendelse og maa afholde sig fra enhver, selv nok saa svag Kritik paa dette Omraade. Fanger med virkelig eller foregiven religiøs Tvivl eller Anfægtelser bør han henvise til Fængselspræsten. Hvis Betjenten selv er uden fast religiøs Overbevisning, bør han aldrig lade Fangen mærke dette. Han vilde derved indvirke forstyrrende og hindrende paa Præstens Virksomhed.

Politiske Samtaler ere forbudte. Betjenten kan let blive bragt i Forlegenhed af saadanne Fanger, der have større Indsigt i politisk Partivæsen og Liv end han, og som forstaa at føre Ordet paa dette Omraade. Han bør ikke høre paa politiske Kandestøberier af saadanne Politikere blandt Fangerne, som stedse rive ned paa Staten og Samfundet, men aldrig finde Fejl hos sig selv. Han maa huske paa, at han selv staar i Statens Tjeneste, og han bør derfor alvorlig og kort afvise Udtalelser af denne Art.

Den Fange, der hører til den dannede Klasse, vil i Almindelighed ikke have saa vanskeligt ved at indordne sig under Forholdene. Hans Dannelse medfører, at han bedre finder sig i Ensomheden; han undgaar selv at komme i Berøring med andre Fanger, fordi de i Reglen høre til andre Samfundsklasser end han; men ogsaa saadanne Fanger savne i høj Grad Tankeudveksling med andre og ville derfor ganske særlig søge at formaa Betjenten til at indlade sig i længere Samtaler med dem. Betjenten bør

imidlertid udvise stor Forsigtighed i sit Forhold til disse Fanger. Det vilde selvfølgelig være grusomt og smaaligt, hvis han fortrinsvis vilde gøre sin Magt følelig overfor dem, fordi de tidligere indtog en højere Stilling i social Henseende end han selv, eller hvis han fandt en Fornøjelse i at være strengere mod dem end mod andre Fanger. Men han skal paa den anden Side heller ikke slaa af paa sine Fordringer eller lade sig berøve sin Autoritet. Den dannede Fange staar lige saa fuldt som den udannede under de for Straffen gældende Bestemmelser, og Betjenten er hans foresatte. Han skal ikke lade sig imponere af udsøgt Høflighed og Belevenhed, af Rigdom, af tidligere Titler og ansete Stillinger eller af selvbevidst Optræden. Ogsaa blandt disse Fanger kan Betjenten træffe Individier, der ved List og Snuhed søge at faa Magt over ham. Dette maa Betjenten selvfølgelig stedse undgaa, og han bevarer bedst sin Autoritet og hævder bedst sin Stilling over for saadanne Personer ved en punktlig, rolig og retfærdig Opfyldelse af sine Pligter.

Saavel under Udøvelsen af selve Tjenesten som under det ikke rent tjenstlige Forhold til Fangerne maa Betjenten stedse tage i Betænkning, at han blandt alle Funktionærerne er den, der er mest udsat for Iagttagelser fra Fangerne Side, og at det netop er de sletteste Individier blandt disse, som forstaa at opdage de svage Sider hos deres overordnede for ved Snuhed og Fif at drage Fordel deraf. Det er derfor af største Betydning, at Funktionærerne lige over for Fangerne ere i Besiddelse af Autoritet. Denne bør paa ingen Maade tilsidesættes eller svækkes, og hermed er det givet, hvor Grænsen skål drages af Betjenten i det ikke tjenstlige Forhold til Fangerne. Denne Grænse, som ufravigelig bør findes mellem Fanger og Funktionærer, udelukker fuldstændig enhver Fortrolighed (som den snu Fange netop søger at vinde, og den tankeløse Betjent glemmer at undgaa). En Betjent, der som en Sladdersøster snakker om løst og fast med Fangerne, som laaner Øre

til deres Historier om andre Funktionærer, og som taler med dem om sine Kolleger og om sine egne private Forhold, vilde nedbryde Disciplinen, svække Straffens Alvor og selv ganske miste den ubetinget nødvendige Handlefrihed og Bestemthed i sin Optræden over for Fangerne.

Betjenten har til at inlade sig med Fangerne udenfor det rent tjenstlige kun lejlighedsvis og i det hele meget lidt Tid, og dette Forhold skal kun tjene til hos disse at vække Tillid til og Respekt for den pligtopfyldende, alvorlige Fængselsfunktionær, der strengt fordrer iagttaget, hvad Love og Reglementer paabyde.

Men mangler Betjenten endnu Erfaring til at inlade sig med Fangerne uden for det tjenstlige Omraade, kan han ikke finde de passende Ord, eller føler han, at han staar Fare for at overskride den rette Grænse, bør han udelukkende holde sig til Udøvelsen af sin egentlige Tjeneste.

Overhovedet har den, der taler lidt, stedse mere Autoritet end den, der bruger mange, overflødige Ord. Mange Ord skal Betjenten ikke anvende, længere Samtaler er det ham endog forbudt at inlade sig i. Med alle Fangerne kunde han alene af Mangel paa Tid ikke føre saadanne, og adskillige vilde derfor altid føle sig tilsidesatte. Nogle faa, passende, fra Hjertet kommende Ord, der gaa ud paa at bringe Trøst, Opmuntring eller Formaning, kan og bør han lejlighedsvis sige; og efterhaanden som hans Livs- og Tjenesteerfaring bliver større, vokser ogsaa hans Evne hertil.

7. Afsnit.

Forbrydelse og Forbrydere.

Ingen Fængselsfunktionær har Ret til at udvise en farisæisk Selvfølelse eller til at indtage en hovmodig Holdning over for Fangerne. Det er i højeste Grad forkasteligt, naar en Betjent søger at skjule sine egne Mangler ved en bydende og vigtig Optræden, eller naar han ved hele sit

Væsen røber, at han mener at staa uendelig højt over »Forbryderbanden«.

I Strafanstalten findes Mennesker af alle Samfunds- og Aldersklasser, af begge Køn, af enhver Stand og enhver Trosbekendelse. Hvorfra rekruteres nu hele denne Forbryderhær, og hvad er vel Grunden til alle disse Forbrydelser? Naar Betjenten tænker herover, vil han lige saa lidt hengive sig til falsk Medlidenhed som til skaanselsløs Foragt. Er det ikke forstaaeligt, at med den stedse stigende Befolkningstæthed og med den stadig vanskeligere og vanskeligere Kamp for det daglige Brød blive ogsaa Fristelserne til at begaa Lovovertrædelser mere og mere nærliggende? Er det ikke klart, at mange, som i en tidlig Alder maa forlade Hjem og Forældre for at tjene til Livets Ophold, ere udsatte for Fald, naar de komme under fremmede Forhold, hvor de mangle den Støtte, der ligger i et godt og kærligt Hjem? Er det ikke ogsaa indlysende, at umodne og ubefæstede Mennesker ved at være Vidne til den om sig gribende Nydelsessyge og Letsindighed blive smittede heraf og glide bort fra den rette Vej? Ikke faa blive netop Ofre for Forhold, i hvilke de umodne og modstandsløse ere komne ind. Kan man undre sig over, at modtagelige og uvidende Individuer blive smittede af den almindelige Utilfredshed med Stat og Kirke, der indpodes dem af visse Folkeførere og den Del af Pressen, for hvem intet er helligt. At saadanne Individuer lade sig forlede til Opsætsighed og Fornærmelser mod Statsmagten og dens Repræsentanter, naar den Opfattelse atter og atter indprentes dem, at Lydighed og Agtelse for Autoriteterne kun er feigt og dumt Kryberi, er ikke saa underligt. Det bliver jo ved alle Lejligheder udbasuneret, at Nutidens Retspleje er uretfærdig, at Religionen kun bestaar af Præsteløgne og Meningsløsheder, at Ejendom er Tyveri, og at den monarkiske Regeringsform er en ganske forældet Indretning, der for længst har overlevet sig selv.

Det er forstaaeligt, at den, der under sin Opvækst kun

har set Raahed og Slethed, kan blive Slagsbroder, Volds- eller Drabsmand. Fattigdom og Nød har altid eksisteret det menneskelige Samfund; men de, som nu til Dags lide herunder, blive i langt højere Grad end tidligere opfanatiserede til Had og Utilfredshed mod Samfundet og de besiddende Klasser. Herved opstaa disse forvildede, forbitrede, samfundsfjendske Forbrydere, der endog betragte sig som Martyrer for en god Sag.

Men Fængselsbetjenten maa ogsaa lægge Mærke til, hvorledes mangelfulde, aandelige Evner, legemlig Skrøbelighed, en heftig, ubøjelig Natur eller en dvask, slap Karakter, der bevirker, at den paagældende ikke er i Stand til at tage sig sammen, ofte har bidraget til at føre Mennesker ind paa Forbryderbanen. Heller ikke maa det glemmes, at ikke faa allerede i Barndommen ere blevne fordærvede af samvittighedsløse eller svage, uforstandige Forældre.

Hos saadanne Mennesker, som i Barnealderen ikke fik nogen virkelig Opdragelse eller maaske endog vare Vidne til Raahed og Usædelighed, er Skolens og Kirkens Indflydelse ofte for svag over for Hjemmets og Omgivelsernes. Hvorledes skulde saadanne forsømte Individuer faa nogen Retsbevidsthed eller nogen Agtelse for Love og Moral? Her mangler jo hele Grundlaget, her maa først alt det forsømte indhentes, hvis disse i høj Grad vanrøgtede Medlemmer af det menneskelige Samfund skulde komme paa den rette Vej. Nogle ere aldrig paa Grund af Svaghed og Uforstandighed fra Forældrenes Side holdte til alvorligt Arbejde, og Følgen er bleven Dovenskab, Nydelsessyge, Drukkenskab og Forbrydelse; andre ere derimod allerede i Barnealderen blevne udnyttede ved alt for haardt Arbejde af deres saakaldte »Opdragere«. De flygte bort fra Slaveriet, saa snart det er dem muligt, idet de paa Grund af Slid og Overanstrengelse have faaet Afsky for Arbejde og Smag for Dovenskab; de begynde som Vagabonder for at ende som Forbrydere.

For nogle blev Ægteskabet en Lykke, for andre begyndte netop Forbrydelser og Straffe, efter at de vare blevne gifte og i Ægteskabet fandt Ufred i Stedet for Fred, Uorden og Smuds i Stedet for Orden og Renlighed. For andre var atter Ulykken den, at de ikke giftede sig og derved kom til at undvære den moralske Støtte, der ligger i at have Hjem og Familie, at de fik daarlige Venner og kom i slet Selskab, eller at det gik tilbage for dem i økonomisk Henseende — kort sagt, der gives mangfoldige Omstændigheder, der direkte eller indirekte kunne bidrage til at gøre et Menneske til Forbryder.

Betjenten bør kende alle disse Omstændigheder og tage dem i Betragtning. Han vil derved — samtidig med, at hans Retsfølelse vedbliver at være urokkelig — lære at tænke mildere og i Fangen ikke alene at se Forbryderen, men ogsaa det stakkels, vildledede og vildfarne Menneske.

Fængselsmanden faar Indblik i alle Forbrydelser og Synder. Strafanstaltens lille Verden giver ham Forstaaelse af den store Verden derude. Hvorledes det egentlig staar til med Folkets Sæder og Moral, det kan man lære i Strafanstalten. Her bliver alt, som ude forsvandt i Tumlen og Mængden, ganske tydeligt. Den Ondskab, der ude i Verden skjulte sig under et tiltalende Ydre, viser sig aabenlys i Strafanstalten.

Men faar Fængselsmanden saaledes et dybere Indblik i Forbrydernes Liv, bør dette ogsaa hindre ham i at dømme overfladisk og i at fordømme hjerteløst.

Den Fængselsbetjent, der — som Fortidens Tugtemester — vilde undgaa enhver menneskelig Berøring med Fangerne, fordi de alle til Hobe ere Kæltringer og Pjalte, paa hvilke al Ulejlighed vilde være spildt, er uskikket til Opsynstjenesten. Han ser, hvorledes alt i Strafanstalten er indrettet paa — ved Siden af at tilføje Forbryderne et føleligt Strafonde — at tilstræbe deres moralske Forbedring. Han ser, at den strenge, straffende Haand tillige er den hjælpsomme, at Strafanstaltens højere Embedsmænd stedse søge at indvirke

paa Fangerne for at oprejse og forbedre dem. Vil han mon frakende denne Virksomhed Formaalstjenlighed og Nytte? Det er let nok at kritisere, at skære alle over en Kam, at have sin Mening fiks og færdig om en Sag uden at have nogen virkelig Indsigt i den. Dette kan man maaske tilgive et ungt, uerfarent Menneske, men ikke en moden Mand.

Den opmærksomme Fængselsbetjent opdager snart, at der stedse er et ikke ringe Antal Fanger, som aldrig tidligere have været straffede, og som ved Frihedsberøvelsen virkelig vedvarende blive afholdte fra at begaa Forbrydelser. De lære at tage sig sammen under Straffen, og man løslader dem med grundet Haab om, at deres Villiekraft er bleven stærk nok til at modstaa de Fristelser, de maatte blive udsatte for.

Frembyder Strafanstaltens Redningsarbejde over for de første Gang straffede ikke saa store Vanskeligheder, stiller Sagen sig anderledes med Hensyn til en anden Klasse Forbrydere. Fængselsbetjenten træffer blandt Fangerne en stor Del, i Reglen flere Gange straffede Individer, der ganske vist endnu ikke ere fuldstændig forhærdede, men som er godt paa Veje til at blive det. Strafanstalten er for dem ikke eller i hvert Fald kun lidt afskrækkende. Over for disse Fanger bør Straffen fuldbyrdes saaledes, at Tvangen bliver haard og følelig; thi kun ved at vænne dem til Tugt og Orden er der Haab om at kunne lede dem bort fra Forbrydervejen. For at redde dem fra at gaa fuldstændig til Grunde behøves en utrættelig, hjælpende Haand. Betjenten ser, hvorledes de overordnede Fængselsembedsmænd særlig tage sig af saadanne Fanger; de gøre sig Umage for at bibringe dem et rettere Livssyn, for at blødgøre deres trodsige og forbitrede Sind og redde dem fra moralsk Forkommenhed, for at styrke deres slappe Villie og lære dem at beherske deres onde Tilbøjeligheder. Tør Betjenten med nogen Ret kalde et saadant Arbejde for Daarskab, tør han trække paa Skuldrene deraf? Han bør tværtimod betragte dette vanskelige Redningsarbejde med Deltagelse

og understøtte det ved sin strenge, retfærdige og menneskelige Tjenesteudøvelse. Den faldne faar Mod til selv at arbejde paa sin Oprejsning, naar han føler, at man ikke har opgivet ham; men vises der ham hovmodig Foragt, taber han Lysten til at genvinde sine Medmenneskers Agtelse og mister ganske sin Selvfølelse.

Der findes imidlertid en sørgelig stor Mængde tilbagefaldne, for hvilke Strafanstalten ganske har mistet det afskrækkende, og hvilke det ofte og forgæves er forsøgt at drage bort fra Forbryderbanen. Skal man nu helt opgive dem? Det gælder her først og fremmest om at fuldbyrde Straffen ganske særlig strengt og ubetinget fordre alt udført, som Dagsorden og Reglementer udkræve. Men skal man lade sig nøje hermed, skal man i øvrigt overlade dem til deres egne forvildede, onde Tanker uden at søge at paavirke dem i moralsk Henseende? Vel er der kun et meget svagt Haab om, at dette skulde bære Frugt, og ganske vist bliver man atter og atter skuffet, men ikke desto mindre bør Valgsproget være: Ingen bør opgives. Man bør uden at trættes stedse forsøge paa ny.

Om end Afskrækkelsen ved de tidligere Straffe ikke frugtede, om end alle ivrige Paavirkningsforsøg under disse vare forgæves, bør man dog, overalt hvor Straffuldbyrdelsen vil have Krav paa at være menneskelig, alligevel over for den haardnakkede Forbryder atter og atter saa at sige foretage Genoplivelsesforsøg. Alle gode moralske Følelser synes jo døde hos disse Mennesker, de føle ikke længere Sorg eller Skam ved Forbrydelse og Straf, de ere fuldstændig afstumpede og ligegyldige over for alt det, der ryster og griber den ærlige Mand. Det gælder derfor netop om at foretage Oplivelsesforsøg over for saadanne moralsk skindøde.

Naar et Menneske, der er faldet i Vandet, er trukket op i tilsyneladende livløs Tilstand, ser hverken Lægen eller hvilken som helst anden, som iler til Hjælp, paa den druknendes Stand eller Stilling, eller om han er velklædt eller

øjaltet. De se i ham alene et Menneske, der, hvad enten det er sket ved hans egen Skyld eller paa anden Maade, er forulykket, og komme ham til Hjælp. Og vil Livet, trods al Anstrengelse, ikke vende tilbage, have de paagældende dog gjort deres Pligt som hjælpsomme, gode Mennesker. Men ser man, at den forulykkede slaar Øjnene op og vaagner til Liv paa ny, da føler man en inderlig Glæde ved at have frelst et Menneskeliv.

Hvad der af de overordnede Fængselsembeds mænd gøres for at paavirke de Fanger, hos hvilke alle gode Følelser synes døde, er ikke andet end Redningsforsøg over for moralsk forulykkede Mennesker.

Lige over for disse haardnakkede Forbrydere skal Betjenten udføre sine Pligter med fordoblet Iver ikke alene for ved Pligtopyldelse, Retfærdighed og Menneskelighed at give dem et godt Eksempel, men ogsaa for at gøre dem modtagelige for de højere Funktionærers dybere gaaende Indvirkning.

De overordnede Fængselsembeds mænd vide meget godt, at det er saare vanskeligt, og at det kun sjælden lykkes at bringe de Mennesker, der ere sunkne saa dybt, at Forbrydelse og Last er bleven deres anden Natur, til moralsk Genoprejsning. Men dog hænder det, at Straffen — selv om den tidligere adskillige Gange har været anvendt for gæves — naar alle de, der medvirke til dens rette Fuldbrydelse, stedse gøre deres Pligt, til syvende og sidst bærer Frugt over for saadanne Mennesker. Dette maa Betjenten betænke, og han bør derfor ogsaa over for de dybest sunkne blandt Fangerne udføre sin Gerning med den yderste Pligt troskab og Samvittighedsfuldhed.

8. Afsnit.

Fængselsbetjentens Forhold ved særlige Lejligheder.

Paa Søn- og Helligdage ere Fangerne ikke forpligtede til at arbejde; kun de nødvendigeste Sysler vedrørende Au-

staltens Økonomi bør udføres. Kirkegang og Undervisning af forskellig Art finder Sted; men i øvrigt kunne Fangerne give sig af med at læse, skrive, tegne, løse Regneopgaver samt om Eftermiddagen — efter Gudstjenestens Afholdelse — for saa vidt de selv ønske det, ogsaa med deres sædvanlige Arbejde.

Det sædvanlige, skarpe Tilsyn med Fangerne maa ikke slappes om Søndagen; men Betjenten maa dog tage sig i Agt for ikke at optræde saaledes, at han forstyrrer Fangernes Søndagsstemning eller paa Forhaand gør denne umulig. Om Søndagen bør Tjenesten foregaa med samme Bestemthed og Præcision som ellers; men der bør dog være noget vist afdæmpet over den. Naar Fangerne f. Eks. skulle i Kirke, bør man tillade dem en vis Frihed i Gang og Holdning; man skal ikke forstyrre deres Stemning. Gives der en Befaling eller en Kommando, bør dette ske i en mildere Tone end sædvanlig. Al Opfaren eller Skænden vilde være absolut upassende. De Fanger, som ere i Kirke, bør ganske vist vide, at de ogsaa der ere under skarp Iagttagelse; men de skulle tillige mærke, at Stedets og Handlingens Hellighed er fælles for dem og for de i Kirken tilstedeværende Funktionærer.

I øvrigt er ganske særlig om Søndagen et nøje Tilsyn nødvendigt. Ligesom Erfaringen viser, at de fleste Forbrydelser ude i Verden ske paa denne Dag, saaledes viser den ogsaa, at de fleste Brud paa Disciplinen i Strafanstalten finde Sted om Søndagen. Der findes blandt Fangerne altid nogle, som ere for dovne og for slappe til at sysselsætte sig selv paa fornuftig Maade, og disse blive ved Lediggang let forførte til Overtrædelse af Reglementerne; navnlig forstyrre de ved Samtaler eller ved Bankning til hverandre Anstaltens Ro. Men denne Ro skal just om Søndagen være saa uforstyrret som mulig, for at den kan give Fangen Lejlighed til Eftertanke og lære ham at indse, hvor urigtigt han har handlet, naar han tidligere tilbragte Søndagen med at tilfredsstille sine daarlige Tilbøjeligheder

i Stedet for at anvende den til aandelig Vederkvægelse og sunde Adspredelser.

I Fællesfængslet gælder det især at gaa klogt og betænksomt til Værks. Betjenten maa her ubetinget forlange Ro og Fred og forhindre, at Dagdriverne og de sladder-vorne forstyrre de andre Fanger i deres stille Sysler; men samtidig maa han tage sig i Agt for, at han ikke ødelægger Søndagsstemningen eller forbitrer Glæden ved Hviledagen ved idelig Skænden.

Naar Betjenten om Aftenen lukker Fællesfangerne ind i Natcellerne, eller naar han ved Sengetid paaser, at Cellerfangerne gaa til Hvile i rette Tid, kan han godt ønske dem »god Nat«. Et saadant Ønske er ikke uforeneligt med Fængslets Strenghed og bliver gennemgaaende modtaget med Taknemmelighed af Fangerne. Men Betjenten bør kræve, at disse gengælde hans Høflighed. Gør en trodsig eller uopdragen Fange ikke dette, bør der dog ikke straks gøres et stort Nummer ud heraf. Betjenten forestiller den næste Morgen vedkommende det urigtige heri, og først, hvis dette ikke hjælper, bør Sagen indmeldes.

Det hænder ikke saa sjælden, at Fanger foregive at være syge, uden at de i Virkeligheden fejle noget. Saadanne Simulanter bør afsløres. Man maa imidlertid vogte sig for paa Forhaand at forudsætte Forstillelse eller endog straks at bebrejde den paagældende, at han simulerer. Naar Betjenten har lært at bruge sin Iagttagelsesevne, vil han i Reglen være vidende om, hvem han kan tiltro en saadan Optræden. Det følger af sig selv, at de for Behandlingen af de syge gældende Forskrifter og de af Lægen givne Anordninger ubetinget skulle følges. Med de syge bør Betjenten have Taalmodighed, og han bør vise dem Skaansel i alle Tilfælde, i hvilke det overhovedet kan tillades. Føler den syge, at Betjenten er hensynsfuld og medfølelse overfor ham, vil han ofte, naar han atter er bleven rask, vise sin Taknemmelighed ved Flid og Lydighed.

Ved indtræffende Dødsfald blandt Fangerne bør Be-

tjenten vise den fornødne Takt. Enhver nedsættende Om-
tale, enhver haard Dom om den afdøde vilde være ukristelig.
Man maa vogte sig for at fremkomme med Udtalelser, der
af den afdødes Kammerater kunde opfattes som Udslag af
Haardhed og Mangel paa Medfølelse. »Dømmer ikke« hedder
det jo. Den afdøde er nu i Guds Haand; om end den
jordiske Retfærdighed maatte forfølge ham, om end han
begik Forbrydelse paa Forbrydelse, om end hans Opførsel
i Anstalten var alt andet end god, saa staar han nu
for den Dommer, der ser klarere end det skarpeste men-
neskelige Øje, og som kan vise Barmhjertighed overfor
hvem som helst. Er Betjenten til Stede ved Begravelser, maa
han ved hele sin Holdning medvirke til, at Handlingen, der
jo for en væsentlig Del maa foregaa uden den sædvanlige
Højtidelighed, bliver saa værdig og alvorlig som mulig. Over-
være den afdødes Medfanger Jordpaakastelsen, bør de
kunne mærke, at den sørgelige og ensomme Død og Be-
gravelse uden Forældres, Hustrus, Børns eller andre Slægt-
ninges Nærværelse gør et dybt Indtryk paa de tilstedevæ-
rende Funktionærer.

Bliver en Fange straffet disciplinært, kan Betjenten,
naar det er øjensynligt, at den paagældende lider ved Straffen,
godt sige nogle rolige, formanende Ord, der bl. a. kunne
gaa ud paa, at den begaaede Forseelse vil blive glemt ved
senere god Opførsel. Men overfor dem, der ved Ikendelsen
af Disciplinærstraffen ere trodsige og frække og forbitrede
over at skulle afsone den, bør Betjenten, naar han fører
dem til Straffecellen, optræde tavs og alvorlig. Det vilde
nemlig være meget uheldigt at vælge dette Tidspunkt til at
give saadanne Individuer en Formaning eller Advarsel. Over-
for de Fanger, der hensidde under disciplinær Straf, bør
han være saa ordknap som mulig og kun tale til dem, naar
Tjenesten ubetinget kræver det; men samtidig skal han
nøje vaage over, at Straffen bliver fuldbyrdet retfærdigt,
det vil sige ganske i Overensstemmelse med de gældende
Bestemmelser. At udtale sig overfor de paagældende Fanger

om deres Forseelser eller de dem dikterede Straffe er utiladeligt, ligesom det selvfølgelig vilde være lavt og ond-sindet at vise Glæde over, at de havde paadraget sig Straf.

Naar en Fange efter Afsoningen af en disciplinær Straf vender tilbage til sin Afdeling, bør Betjenten modtage ham med Alvor og uden mange Ord og maa navnlig undgaa enhver irriterende Hentydning. Straffen er afsonet, og dermed er Sagen afgjort. Viser der sig derimod senere Anledning dertil, kan Betjenten formane den paagældende i faa Ord og lade ham vide, at han bør tage sig i Agt.

Har en Fange ført Klage over en Betjent, og har denne i Virkeligheden begaaet en Fejl, der har paadraget ham en Irettesættelse eller andre Ubehageligheder, bør han fremfor alt ikke søge at hævne sig eller behandle Anklageren haardere end forhen. Vedbliver Betjenten trods Klagen at være den samme som før, søger han at overvinde al personlig Uvillie, og handler han med dobbelt Iver retfærdigt og upartisk, vil vedkommende Fange sikkert snart baade faa Tillid til og Agtelse for ham. Enhver Fængselsmand ved, at en Fange, der har ført Besværing over en foresat, ofte senere tror sig forfulgt og særlig nøje observeret af denne og af hans Kolleger; han tror, at man vil lade ham undgælde derfor og hævne sig paa ham. Det er ganske vist som oftest kun et Udslag af den Forbryderen egne Mistro; men et saadant utilbørligt Forhold forekommer dog nu og da. En Betjent, der handler saa uværdigt og umandigt, viser herved, at han mangler Retsfølelse og er derfor ikke paa sin rette Plads. Ethvert Menneske kan fejle, selvfølgelig ogsaa en Fængselsbetjent, om han end ellers er flink og paalidelig; det taler imidlertid kun til hans Fordel, at han aabent og ærligt indrømmer det.

Men under alle Omstændigheder maa Betjenten ikke, naar han har faaet at vide, at der er klaget over ham, miste sin Ro og Selvbeherskelse, han bør ganske rolig lade Sagen gaa sin Gang og fremfor alt ikke indlade sig i Samtale om den med saadanne frække og listige Fanger, der ikke

skamme sig for at tilbyde ham ved løgnagtige Vidnesbyrd at staa ham bi. Dette vilde naturligvis være absolut utiladeligt, og der vilde herved over hele hans tjenstlige Forhold komme en Usikkerhed og Ængstelse, som navnlig Fællesfangerne med Skadefryd vilde lægge Mærke til og benytte sig af.

Naar Betjenten modtager en ny indkommen Fange, maa han ikke nysgerrig udspørge denne om hans Forbrydelse, og han maa ikke tro, at det er hans Opgave at skræmme eller saare Fangen ved en overlegen, bydende Tone. Han skal blot kort, klart og alvorligt underrette vedkommende om de første Regler, efter hvilke han har at rette sig, i øvrigt tale saa lidt som mulig og ikke forstyrre den første Virkning af den ensomme Indespærring. Er den indsatte forhen straffet, et Menneske, som han maaske kender fra tidligere Ophold i Anstalten, ville nogle faa djærve Ord om det sørgelige ved Tilbagefaldet ikke skade, men det er dog bedre at modtage et saadant Menneske med fuldstændig Tavshed og kun saa kortfattet som mulig give ham de nødvendige Befalinger. Det vilde være ganske urigtigt, hvis en tilbagefalden blev modtaget med et genkendende Smil eller med spøgende Ord. Betjenten maa stedse erindre, at Fangen, saa snart Fængselsporten har lukket sig efter ham, skal føle Straffuldbyrdelsens Alvor i hele dens Udstrækning.

Det sker ret hyppigt, at Fanger paa virkelig hjertelig Maade tage Afsked med deres Betjent, naar denne ved Tjenstiver og Retfærdighed har forstaaet at vinde deres Tillid og Agtelse. Naar Betjenten da siger nogle faa venlige formanende Ord, ville disse sikkert ikke blive glemte. Men har Betjenten ikke forstaaet at vinde Fangens Tillid og Agtelse, vil en saadan Afskedstagen ikke finde Sted. Det hænder dog kun sjælden, at Fangerne ere i den Grad trodsige og haarde, at de fuldstændig undlade at sige Farvel. Man bør i saa Fald lade dem gaa uden at sige noget til dem. Ganske urigtigt vilde det være umiddelbart før Løs-

ladelsen at foreholde en Fange alle hans disciplinære Forseelser under Straffen og forudsige hans Tilbagefald som sikkert.

Lige over for den Fange, der staar i Begreb med at forlade Anstalten, bør man ikke aflægge den sædvanlige, alvorlige Tone, om man end efter Omstændighederne kan gøre denne noget mildere end ellers, men Spøg er stedse utilladelig. Saa længe Straffetiden varer, og det vil sige til dens sidste Minut, bør Fangen mærke Strafanstaltens Alvor.

Et ganske særligt Ansvar paahviler den Betjent, som leder en Fangeafdeling, der er sysselsat ved Friluftsarbejde saa langt fra Strafanstalten, at Afdelingen ikke i længere Tid vender tilbage til denne om Aftenen. Inspektørens Besøg i den udstationerede Fangeafdeling ere kun sjældne. At behandle disse Fanger paa rette Maade, at vaage over deres hele Holdning, at beskytte dem mod at blive for stærkt udnyttede af Entreprenørerne og samtidig forhindre Dovenskab og Efterladenhed uden stadig Bistand af en højere Fængselsembudsmand paa Stedet er ikke let. Instrukser foreskrive ganske vist Betjenten, hvorledes han i mange forefaldende Tilfælde har at forholde sig, og saavel hans eget som Fangernes Forhold til Arbejdsgiveren er nøje ordnet ved skriftlig Overenskomst; men alligevel vil han her ofte være nødsaget til — uden at kunne hente Raad — selv at træffe Afgørelser paa egen Haand. Alt afhænger her af hans Autoritet overfor Fangerne. Med Barskhed alene udretter han intet og lige saa lidt ved Eftergivenhed og fejsk Tilbageholdenhed. Han skal sørge for, at Arbejdsgiverens Krav blive fyldestgjorte, at Fangerne behandles paa rette Maade, og at Straffuldbyrdselsens Maal ikke tilside-sættes. Arbejder han retfærdigt herpaa, og faa Fangerne Følelsen af, at han mener dem det godt, vil deres Tillid til ham formindske Vanskelighederne ved hans Stilling. Han vil da ikke befinde sig i en stadig pinagtig Frygt for Ulydighed, Opsætsighed og Undvigelser, men føle, at Fangerne ogsaa kunne være taknemmelige, og at de bedre blandt

dem søge at holde deres Kammerater tilbage fra at berede ham Ubehageligheder eller paadrage ham Irettesættelser. Fangerne pleje at betragte Friluftsarbejdet som en Begunstigelse, og denne Betragtningssmaaede skal man ikke søge at ændre ved stadig Skænden og Strenghed, hvilket vilde være ubilligt og paa Grund af Betjentens isolerede Stilling ogsaa meget uklogt. Betjenten bør sætte en Ære i, at alt gaar saa godt som muligt, og at Fangerne faa Gavn af Friluftsarbejdet, saa at de ved dettes Afslutning vende tilbage til Strafanstalten sunde og friske, og uden at Disciplinen mellem dem er svækket, saaledes at de atter uden Vanskelighed kunne føje sig ind under den strengere Orden og Tugt i Anstalten.

Hvad endelig angaar de unge Fanger under 18 Aar, er den vigtigste Regel den, saa vel naar der i Anstalten er en særlig Afdeling for disse, som naar Betjenten har saadanne Fanger ved Siden af ældre paa sin Afdeling, ubetinget at udelukke de unge fra enhver Forbindelse med de andre Fanger.

I Straffuldbyrdelsen tages der særligt Hensyn til de unge Fanger, for hvilke der i Reglementerne findes særlige Bestemmelser. De faa saaledes Skoleundervisning i videre Udstrækning samt længere Tid til Bevægelse i fri Luft end andre Fanger og blive hyppigere besøgte af de overordnede. Betjenten ser, hvor stort et Arbejde der bliver udrettet for at føre disse vildfarne unge tilbage til den rette Vej, og herved kan hans Hjælp ikke undværes.

Over for de unge Fanger er Betjentens Opgave mere omfattende end i Almindelighed, idet han ved Siden af sin øvrige Virksomhed har den at arbejde paa deres Opdragelse. Derfor ere gnavne, nervøse, dvaske Mennesker, der mangle Forstaaelse af Ungdommens Følelser og Livsytringer, uskikkede til at lede saadanne Fanger. Kun et aandelig sundt og livligt Menneske kan her have den rette Indflydelse, og kun et saadant vil ikke blive træt af atter og atter at anspore de ustadige unge til Renlighed, Orden og vedvarende

Flid. Ved Hjælpsomhed og taalmodig Undervisning skal Betjenten søge at opdrage dem til at finde Glæde ved at udrette nyttigt Arbejde. Betjenten bør understøtte Præsten og Læreren i deres Virksomhed ved nøje at vaage over, at de unge skolesøgende Fanger i rette Tid forberede sig til Undervisningen.

Hvis Betjentens Alder og Dygtighed berettiger ham dertil og de foreliggende Omstændigheder gøre det ønskeligt, kan han anslaa en alvorlig faderlig Tone over for de unge. Er han en Mand, der har Hjerte for de ulykkelige, vil han føle dyb Medlidenhed med disse Børn, der saa tidlig ere faldne i Hænderne paa onde Forførere eller af samvittighedsløse Forældre ere førte ind paa Forbryderbanen. Netop her vil han med Tanken paa sine egne Børn alvorligt og trofast gøre sit til, at Straffen naar sit Maal, og den unge bliver reddet for Samfundet.

Men trods al varm Medlidenhed tør Straffen ikke mildnes. De unge Fanger indordne sig i Reglen med Lethed under Forholdene i Anstalten og vænne sig snart til Fængselslivet, fordi deres Selvstændighed endnu ikke er helt udviklet og deres Sædvaner og Tilbøjeligheder ikke saa indgroede. De skulle paa ingen Maade befinde sig vel ved Straffen, men tværtimod mærke, at denne er en Lidelse. Straffen bør jo afskrække dem fra atter at betræde den Vej, som fører tilbage til Fængselsporten. Men selvfølgelig vilde her en ondsindet og raa Behandling være dobbelt grusom, fordi de unge herved vilde blive fuldstændig forhærdede og bitre i Sindet, medens det dog gælder om at vække deres Tillid og gøre dem modtagelige for Paavirkning.

Betjenten vil sikkert ogsaa gerne, naar han om Søndagen har Tid dertil, hjælpe de unge Fanger med at skrive Breve. Ofte vide de ikke, hvorom de skulle skrive; men de bør alligevel skrive for at vedligeholde Forbindelsen med Hjemmet eller for atter at knytte denne, hvis de allerede letsindigt have brudt den. Forældre og andre Slægtninge ville gerne vide, hvorledes Dagen gaar i Fængslet, hvorledes

Kosten er, hvilket Arbejde der udføres, om der er Skole- og Kirkegang, hvad Inspektøren, Præsten og Læreren have sagt o. s. v. Her kan Betjenten yde Bistand og ogsaa paase, at Brevene blive ordentlig og læselig skrevne. De unge Fanger sætte ofte Pris paa at fortælle den Betjent, der har vundet deres Tillid, om deres Hjem og at vise ham de Breve, de modtage. I saadanne Tilfælde bør han, naar Tjenesten tillader det, taalmodig høre efter, kan ogsaa uden Betænkning læse Brevene og, hvor der er Anledning dertil, anmode de unge om at lægge sig de kærlige Ord og Formaninger, som Brevene maatte indeholde, paa Hjerte. Om Søndagen maa Betjenten særlig lægge Mærke til, om Fangerne læse i de dem udlaante Bøger og navnlig forhindre dem i at henfalde i farlige Drømmerier.

Hos de unge Fanger maa Betjenten saa vidt mulig bekæmpe den skadelige Tilbøjelighed til Onani, hvilken Last er meget udbredt blandt disse, men for øvrigt ogsaa blandt ældre Fanger. Overalt, men særligt overfor de unge, bør Betjenten være opmærksom herpaa. Han vil efterhaanden let lære at opdage dem, der ere hengivne til denne sygelige Tilbøjelighed, idet Sløvhed og Søvnighed, et mat Blik og slappe Træk altid ere Følger deraf. I alle Tilfælde, i hvilke en Formaning fra hans Side ikke frugter, bør han ikke undse sig for at indmelde de paagældende.

De Fordringer, der i Straffuldbyrdelsen stilles til Betjenten som Medarbejder i Arbejdet paa Fangernes moralske Forbedring, ere navnlig store for de unge Fangers Vedkommende. Her er der imidlertid ogsaa størst Haab om et godt Resultat. Den bedste Fængselsbetjent er just her paa sin Plads.

9. Afsnit.

Betydningen af Funktionærernes gode Samarbejde.

Betjenten har ved Læsningen af dette Skrift forstaaet, at Straffuldbyrdelsen er og skal være en alvorlig Kamp mod Forbrydelsen. Men ligesom det i Krigen mod Lan-

dets ydre Fjender er af største Betydning, at alle underordne sig og forfølge det samme Maal, at alle med Liv og Sjæl arbejde paa Løsningen af den ene store Opgave og ere besjælede af samme Tanke, saaledes forholder det sig ogsaa i Kampen mod Fjenderne i selve Landet, i Kampen mod Forbrydelsen i Strafanstalten. Her maa ikke den ene handle paa en, den anden paa en anden Maade, her maa alt ske i den strenge Retfærdigheds Aand, og i alle Fængselsfunktionærerne, baade over- og underordnede, skal den retfærdige, strenge Statsautoritet træde Fangen i Møde.

Alle Funktionærernes Maal er det samme: at fuldbyrde Straffen paa virksom Maade, at skaffe det ordnede Samfund Fred over for Samfundsfjenderne. Alle maa derved gensidig yde hverandre Bistand. Ingen har Ret til at tro, at hans særlige Tjeneste er den vigtigste; har man Straffens Maal, den fælles Kamp mod Forbrydelsen, for Øje, maa alle Stillingerne ved Strafanstalten betragtes som lige vigtige. Ingen Opsynsbetjent, der er klar over Straffuldbyrdelsens Grundsætninger, vil f. Eks. sige: Fangernes Syssel-sættelse vedkommer ikke mig; det maa være Bogholderens eller Værkmesterens Sag at sørge herfor, eller: hvad der vedrører Skolen og Lektieforberedelserne, maa Læreren tage sig af, eller endelig: den af Præsten udøvede Sjælesorg er mig ganske ligegyldig. Saadanne Ytringer eller Tanker vilde være ganske fejlagtige. Det er rigtigt, at Betjenten ikke skal øve Sjælesorg, at han ikke skal undervise i Skolen, og at han ikke har nogen Bestemmelsesret med Hensyn til Arbejdets Art; men alligevel kræves hans Medvirkning paa alle disse særlige Omraader af Straffuldbyrdelsen, i det mindste saaledes, at han ikke forstyrrer eller hæmmer, hvad de andre Funktionærer udrette.

Livet i Strafanstalten kan sammenlignes med et Urværk. Men i et saadant ere alle Enkeltheder lige vigtige; svigter den mindste Del, løsner den mindste Skrue sig, bringer det straks Forstyrrelse i Urets hele Gang; alle de enkelte Dele maa arbejde sikkert med og ved Siden af

hverandre. Paa samme Maade forholder det sig med en Strafanstalts indviklede Maskineri. Dette maa Betjenten stedse erindre, og han maa derfor ikke udrette sin Virksomhed uden Hensyntagen til de andre Funktionærers.

Det forholder sig i Kampen mod Forbrydelsen ligesom i Kampen mod Fjenden. Et godt Kammeratskab er af største Vigtighed for et godt Udfald, og dette Kammeratskab maa ikke være udvendigt og formelt, men bero paa gensidig Agtelse og paa Bevidstheden om det fælles Kalds alvorlige og vigtige Formaal.

Opsynspersonalets Instruks udtaler, at Betjenten skylder sine foresatte Lydighed, Agtelse og Ærbødighed. Heller ikke dette maa være en blot og bar ydre Formalitet. I den fælles Virken for det samme store Maal er et godt Samarbejde nødvendigt, og dette vil kun finde Sted, naar Betjenten er i Besiddelse af disse Egenskaber over for de overordnede.

Det har sine gode Grunde, at der i Spidsen for Strafanstalten staar én Mand, som over for Anstaltens Overmyndigheder er ansvarlig for alt, hvad der sker. Én Villie og én Aand bør i hele Tjenesten være den raadende. Uden Vaklen og Uensartethed, men med Fasthed og Sikkerhed skal Strafanstalten styres; dette vil kun kunne ske, naar én staar for Roret og én bærer Ansvar.

Betjenten ved jo fra andre Livsforhold, f. Eks. fra Familielivet, at én maa være den bestemmende, overalt hvor der skal være Tale om Orden og Fremgang. En Familie faar altid sit Særpræg af Faderen, af Familieoverhovedet. Strafanstalten bærer ogsaa Præg af Lederens Ejendommeligheder; hans Person, hans Tjenstiver, ja hele hans Væsen gør sig overalt gældende. Efter hans Bestemmelse og Opfattelse og i hans Aand skal Betjenten udføre sin Tjeneste. Dette betyder ingenlunde, at han bliver en Marionetdukke, der mekanisk udfører sin Tjeneste. Tværtimod, den enkelte Afdeling i Fængslet bærer ogsaa Præg af sin Betjent; Afdelingens hele Tilstand og Fangernes

Holdning røber tydeligt Betjentens Væsen og Tjenstiver. Som allerede foran nærmere omtalt, afhænger meget i Tjenesten af Betjentens egne Beslutninger og af hans Virksomhed paa egen Haand. Hans Tjeneste er derfor ikke en automatisk Efterlevelse af Befalinger uden personlig Virken, men en Gerning, der netop kræver Evne til at tænke og handle selvstændigt. Kun skal denne indgaa som Led i det store Hele, og kun skal Betjenten i hele sin Virksomhed underordne sig Inspektørens velovervejede Bestemmelser og Afgørelser.

Først naar hele Straffuldbyrdelsen saaledes sker og alle Funktionærene virke i samme Aand, tør man nære Haab om et godt Resultat. Den Betjent, som forstaaer at tænke, vil, jo længere Tid han har staaet i Tjenesten, desto bedre forstaa Hensigten med de enkelte Bestemmelser og Forholdsregler, som Inspektøren træffer. Han vil da ogsaa, naar han en enkelt Gang ikke skulde forstaa Nødvendigheden og Hensigtsmæssigheden ved en eller anden Bestemmelse, alligevel gerne følge den ledende Haand, idet han vil gaa ud fra, at der til Grund for den trufne Bestemmelse ligger en Indsigt, der er større end hans egen. Ganske uforsvarligt vilde det være, naar Betjenten i et saadant Tilfælde overfor sine Kolleger — maaske endog saaledes, at Fanger fik det at høre — fremkom med Dadel eller Kritik, idet dette baade vilde indvirke nedbrydende paa Disciplinen og skade Samarbejdet.

Hvis han nogen Sinde skulde finde en Bestemmelse eller Ordre, der er given af en af hans foresatte, upraktisk eller uheldig, kan han beskedent anføre sine Grunde herfor. Frygter han for, at Bestemmelsen skulde være til Skade for Tjenesten eller for Anstaltens Sikkerhed, bør han forebringe Inspektøren Sagen; kun maa han betænke, at hans Grunde i saa Fald maa være meget vægtige, og han maa altid sørge for, at Fangerne ikke faa noget at vide derom.

Regnskabsfunktionærene og det øvrige Kontorpersonale lægge ogsaa Beslag paa Betjentens Bistand og ere i

større eller mindre Grad henviste til hans Medarbejde. Paa alle Omraader bør Betjenten saaledes forrette sin Gerning med Iver, Pligtfølelse og Omsigt i Overensstemmelse med de gældende Tjenesteforskrifter og udføre de enkelte særlige Befalinger samvittighedsfuldt og punktligt.

Det er et uvurderligt Gode for en Strafanstalt at have et godt uddannet, dygtigt og paalideligt Opsynspersonale; et saadant letter i høj Grad hele Tjenesten. Man vil ikke behøve stadig at spille sin Tid ved at give Besked og Underretning om alle Enkeltheder; de dygtige Betjente forstaa de letteste Vink og ere straks paa det rene med, hvad den overordnede vil, fordi de ganske gaa op i deres Tjeneste og ere overbeviste om Samarbejdets Betydning. De besidde da ogsaa deres foresattes Agtelse og blive af Inspektøren betragtede og behandlede som dygtige Medarbejdere.

En Betjent, der ikke er troende, og som endog spotter eller taler nedsættende om Religionen, vilde ligefrem modvirke Præstens og Lærerens Arbejde. Ved at vise disse Embedsmænd og deres Gerning Agtelse understøtter han dem derimod. Præsten sætter Pris paa, at Betjenten gør ham opmærksom paa saadanne Fanger, som ere nedtrykte og sørgmodige, og Læreren ser gerne, at Betjenten lejlighedsvis underretter ham om Fangernes Flid eller Dovenskab eller Udygtighed.

Lægen er ofte henvist til at benytte sig af Oplysninger fra Betjentens Side, og denne skal derfor stadig være i Stand til at give nøjagtig Besked om de til hans Afdeling hørende Fanger.

Men fremfor alt skal Betjenten staa i det rette Forhold til sine Kolleger. Gensidig Agtelse er en Nødvendighed. Over for den ældre skal den yngre vise Respekt, den klogere skal ikke overse den mindre begavede, den nyansatte uerfarne skal søge Raad og Bistand hos den ældre og erfarne og villig lade sig belære. Alle ere ganske vist ikke lige skikkede til Tjenesten og passe ikke lige godt

sammen; men i Tjenesten gælder det om at være gode Kammerater og holde Trit med hverandre. Pralende, selvglade Mennesker ere utaalelige, og det er baade dumt og ukammeratligt at være paastaaelig og stivsindet, at tro paa egen Ufejlbarlighed og tale nødsættende om Kolleger. Det vilde være slet handlet, hvis en Betjent nedværdigede sig til ukaldet at optræde som Angiver, og lavt at vise Skadefryd over en Fejl eller et Misgreb, der blev begaaet af en Kammerat, og over den Irettesættelse eller Straf, den paa-gældende herved paadrog sig. Der hører Takt til at komme godt ud af det med alle de Mennesker, hvoraf Opsynspersonalet bestaar.

Alt bør rette sig efter Spørgsmaalet: Hvad kræver Tjenesten, hvad forlanger Straffuldbyrdelsen? Den forlanger, som allerede udtalt, et samlet, endrægtigt Personale, som ikke lader Fangerne blive Vidne til Had, Misundelse eller Ufred, men som forretter Tjenesten med Retfærdighed, og i hvilket alle udøve den i den samme gode Aand. Hvor strider det ikke mod al Tjenestepligt og mod alle Krav til Straffuldbyrdelsen, naar en Betjent kommer i Ordstrid med en Kollega i Fangernes Overværelse, eller naar han ved Overtagelsen af en Afdelingspost taler med Fangerne om den forrige Betjent og dadler de af ham trufne Forholdsregler. Finder han, at et og andet ikke er, som det bør være, ændrer han det ganske roligt og laaner aldrig Øre til Fangernes Sladder om hans Forgænger. Dette vilde ogsaa være meget uklogt; thi ogsaa om ham selv ville Fangerne tale paa samme Maade.

Hvor der findes Tjenesteboliger, bør der være Fred mellem Familierne. Ufreden vilde ellers fra Privatlivet gaa over til Tjenesten og skade Samarbejdet. Er der en stridbar Person mellem Betjentene, lader man ham skøtte sig selv og søger at undgaa Sammenstød med ham. Et saadant stakkels Menneske isolerer sig selv og lider derunder, selv om han ikke lader sig mærke dermed.

Man bør ikke dadle den tjenstivrige Betjent og ikke

ondskabsfuldt foreholde ham, at han ved sin Iver kun tragter efter Inspektørens Gunst og Velvillie. Blandt alvorlige Mænd burde sligt ikke kunne forefalde. Hvor der hersker den rette Aand, ville Betjentene gerne meddele hverandre deres Iagttagelser, hvilket navnlig er af Betydning, naar to Betjente afløse hinanden paa en Afdeling. Man bør yde hverandre Bistand og være tjenstvillig over for hverandre ikke blot i Farens Stund, men stadig under Tjenestens Udøvelse. Man bør være rede til at træde i Stedet for den Kammerat, der er bleven syg, og ikke være gnaven eller uvillig paa Grund af det herved forøgede Arbejde, eller fordi man derved har mistet en Fridag.

Udgør Betjentene et sluttet Korps, i hvilket der hersker én Aand, og i hvilket man viser hverandre Agtelse og Hjælpsomhed, vil Forbrydernes Trods brydes mod denne faste Mur, gennem hvilken selv den snedigste af dem ikke vil formaa at bane sig Vej. Et saadant enigt Opsynspersonale har en stor og heldbringende Indflydelse paa Fangerne; men mærke disse, at der er Ufred og Uenighed i Personalet, og at de enkelte Betjente virke mod hverandre, kunne de ikke lære at faa Agtelse for Lovens Ubrødelighed og for Statsordenen, som de hidtil ringeagtede. — Mange Øjne vogte paa Opsynspersonalet, og gøre det med Mistroens Skarpsyn. Et eneste Misgreb, en Afvigelse fra den strenge Pligts Vej er nok til at gøre stor Skade.

10. Afsnit.

Fængselssekskabernes Virksomhed. — Betjentens Forhold over for løsladte Fanger.

Arbejdet med og for Fangerne er ikke altid færdigt med den udstaaede Straf. Strafanstaltens Virksomhed fortsættes og fuldstændiggøres ved Fængselssekskabernes Gerning. For at forebygge Tilbagefald gør man sig Umage

for at skaffe de løsladte, for hvilke dette maa antages at være nødvendigt. Arbejde og for at bringe dem under Forhold, der kunne være dem til Støtte og formindske Faren for nye Forbrydelser. Denne Virksomhed er ikke ny. I ældre Tid svarede imidlertid Resultaterne trods alle Anstrengelser og Udgifter ikke til Forventningerne; men efterhaanden er Virksomheden bleven udvidet betydeligt, ligesom den ogsaa i de senere Aar er bleven organiseret paa hensigtsmæssigere Maade, saaledes at man tør haabe paa bedre og bedre Resultater.

Ingen er nærmere end Fængselsembetsmændene til at tage sig af denne Virksomhed; thi den gaar jo ud paa at bevare og fortsætte det, som er begyndt i Strafanstalten, nemlig Forbrydernes moralske Forbedring og deres Tilvæning til et lovligt og hæderligt Liv. Heller ikke paa dette Omraade bør Betjenten være uden Interesse. Han maa betragte det som en Pligt og en Trang i de Kredse, i hvilke han færdes, at imødegaa den hjerteløse, overfladiske Dom, der saa ofte fældes over de straffede, og at modvirke den Mistro og Uvillie mod de løsladte, der gør det saa vanskeligt for disse at blive genoptagne i Samfundet. Man vil ogsaa være ham taknemmelig, naar han lejlighedsvis gør opmærksom paa en ledig Plads, der egner sig for en løsladt, eller en Arbejdsgiver, der ønsker at tage en straffet Person i sit Brød.

Det kan ikke undgaas, at Fængselsbetjenten undertiden kommer i Berøring med løsladte Fanger. Hvorledes skal han stille sig over for saadanne? Tilbageholdenhed vil altid være det klogeste. Kommer han sammen med løsladte, afventer han, hvorledes disse forholde sig over for ham. Hvis de undgaa ham, er dette ikke altid et daarligt Tegn. Mange frygte for at forraade deres tidligere Livsforhold ved Bekendtskab med Fængselsfunktionærerne, og det er Ængste-

ligheden herfor, der holder dem tilbage. Andre kunne ikke glemme Betjenten, at han — selv om han ogsaa var retfærdig og kun gjorde sin Pligt — har behandlet dem strengt; de ville hævne sig og fornærme ham ved at overse ham. Betjenten bør undgaa saadanne Mennesker, ikke indlade sig i Samtale med dem, men klogt gaa af Vejen for dem uden paa nogen Maade at saare dem.

Det vilde imidlertid tyde paa en daarlig Samvittighed eller paa Undervurdering af sin Stillings Betydning, hvis Betjenten søgte ængstelig at undgaa forhenværende Fanger eller endog viste Frygt, naar han traf saadanne. Den, der har gjort sin Pligt og har handlet retfærdigt, behøver ikke at være bange, og det personlige Mod, som Fængselsmænd ubetinget bør være i Besiddelse af, skal ogsaa vise sig her. En rolig, bestemt Optræden vil i Almindelighed holde selv de raaeste Individier i Tømme. Ganske vist er feig Frygtsomhed naturlig nok hos den, der — ligesom Fortidens raa Fangevogter — har vist sig som en grusom Plageaand over for Fangerne. En saadan Betjent er bange for at færdes alene ude om Aftenen og ved Nattetid; han frygter for at møde dem, han har tirret og behandlet med Ondskab, medens de vare værgeløse.

I hvert Fald bør Betjenten ikke indlade sig i egentlig Omgang med forhenværende Fanger. Han afviser — ikke barsk, men med rolig Alvor — saadanne, naar de vise ham sledsk Fortrolighed eller uforskammet Paatrængenhed. Han maa aldrig modtage nogen Foræring af en løsladt, heller ikke være Gæst hos eller lade sig en Tjeneste eller andet betale af en saadan, han maa i det hele taget holde paa sin tjenstlige Værdighed, hvis han vil undgaa Bagvaskelse og Spot. Betjenten ved jo heller ikke, om han ikke netop vil træffe vedkommende paatrængende Menneske igen som Fange i Strafanstalten, og hvorledes skal han da kunne hævde sin Autoritet over for ham, naar han paa upassende Maade har kammeratiseret med ham?

Paa den anden Side vilde det være stygt og urigtigt

barsk at afvise den, der kom Betjenten i Møde med virkelig Hengivenhed og Taknemmelighed. Rigtignok har han ikke gjort sin Pligt for at faa Tak derfor; men hvorfor skulde han støde den, der viser ham virkelig Hengivenhed, tilbage? Et Menneske, der bliver behandlet saaledes, vil ikke kunne forstaa, at den Mand, som i sin Tid i Fængslet samtidig med strengt at iagttage sine Pligter viste et menneskekærligt Sindelag, nu kan optræde saaledes.

Over for tidligere Fanger, der høre til de mere dannede og velhavende Klasser, gælder det især at optræde med stor Forsigtighed. Den rette Selvagtelse vil her beskytte Betjenten for Ydmygelser, der vilde være uundgaaelige, hvis han var paatrængende over for saadanne Folk. Men selvfølgelig bør han heller ikke over for disse uhøfligt afvise virkelig velment Venlighed.

II. Afsnit.

Klagerne over Forbrydernes hyppige Tilbagefald.

Der klages ofte baade i offentlige Forsamlinger og i Pressen over, at Tilbagefald blandt Forbryderne stadig tage til, og Journalisten, der i Almindelighed kun har et ganske overfladisk Kendskab til Straffuldbyrdelsen, saa vel som det store Publikum plejer paa Grund af den Kendsgerning, at Straffen ikke har nogen længere varende Virkning over for mange Fanger, udelukkende at give Straffuldbyrdelsen Skylden for de mange Tilbagefald.

Ogsaa Betjenten vil ofte i sin Omgangskreds høre saadanne Anskuelser blive fremsatte; men naar han har opfattet sin Stilling paa rette Maade og har noget Kendskab til de Aarsager, der ved Siden af egen Skyld føre Mennesker paa Afveje, vil han ikke blive den, der udtaler sig saaledes, Svar skyldig. Han vil derimod forsvare den Gerning, der udøves i Strafanstalten, og søge at belære den,

som uden virkelig Indsigt fælder overilede Domme om Strafuldbyrdelsen.

Og dog ere disse Klager forstaaelige nok. De give os Fængselsmænd Anledning til alvorlig Eftertanke. Kan Strafuldbyrdelsen end ikke udrette alt det, som Ufornuften fordrer af den, er Strafanstalten end ikke et Hospital, i hvilket enhver moralsk syg med ufejlbarlig Sikkerhed kan blive helbredet, gives der end mangfoldige Forhold, f. Eks. legemlig eller aandelig Svaghed, ulykkelige Familieforhold, Nød og Arbejdsløshed, som give Anledning til Tilbagefald, ledes dog enhver alvorlig Fængselsmand til Selvprøvelse ved Tilbagefaldsspørgsmaalet. Selv om det er en Kendsgerning, at man meget ofte derude i Verden farisæisk tager Afstand fra de faldne, undgaar at komme i Berøring med dem, at spise og arbejde sammen med dem, og selv om det desværre forholder sig saaledes, at Overgangen fra Fængslet til Friheden i mange Tilfælde langt fra lettes de paagældende ved Tilbud om Arbejde, ved Barmhjertighed og Hjælpsomhed, hindrer alt dette dog ikke den samvittighedsfulde Fængselsfunktionær i alvorligt at tænke over dette Spørgsmaal.

Ganske vist kan Strafanstalten alene ikke redde den faldne; Samfundet maa hjælpe til, det maa fortsætte, hvad der i Anstalten er godt begyndt, og beskytte og styrke, hvad dér blev opbygget. Men hvor er den Fængselsmand, som selvretfærdig kan sige, at Strafanstalten er ganske uden Skyld? Vistnok er det uundgaaeligt, at mange Fanger falde tilbage, selv om hele Personalet — lige fra Inspektøren til den yngste Betjent — i et og alt er pligtopfyldende; Forbrydelsen vil som en Skygge uadskilleligt følge det menneskelige Samfund, Kampen mod Lovovertrædere og Samfundsfjender vil aldrig ophøre, men — ærlig talt — naar alle vi Fængselsfunktionærer med den yderste Alvor og Samvittighedsfuldhed gjorde vor Pligt, naar vi vogtede os for al aandløs og mekanisk Tjenesteudførelse, naar vor Iver og Lyst til at paavirke Fangerne og bestyrke dem i det

gode voksede, jo mere Elendighed og Forkommenhed vi se, og jo dybere Indblik vi faa i Fordærvelse og Forbrydelse, vilde Resultaterne mon da ikke blive bedre, vilde maaske da ikke mange af den store Flok tilbagefaldne blive reddede? Hvor findes overhovedet den alvorlige Mand, der, om han end beflittede sig paa at gøre sin Skyldighed i alt, overfor sin Gud og sin Samvittighed uforbeholdent kan sige, at han altid har udført sin Gerning og stedse har handlet saaledes, som han skulde? Vi fejle alle, og det skulle netop de, hvis Arbejde gaar ud paa at retlede Mennesker med mange Fejl, tænke paa. Aabne og ærlige Mænd undse sig ikke ved at indrømme dette. De ukyndiges og ukaldedes nedsettende Omtale af Straffuldbyrdelsen bør ikke bekymre en pligt-opfyldende Fængselsfunktionær; men Klagerne over de hyppige Tilbagefald skulle tvinge enhver af os til omhyggelig Selvprøvelse.